

Level Up

**Медийна
грамотност за
възрастни**

Наръчник за обучители

Съфинансирано от
Европейския съюз

Съдържание

Страница

<u>Въведение в проекта</u>	3
<u>Описание на целевата аудитория</u>	4
<u>Описание на материалите</u>	5
<u>Преглед на петте обучителни модула</u>	7
<u>Методологични препоръки</u>	9
<ul style="list-style-type: none">• Модул 1: Генерална дезинформация• Модул 2: Наука, климат, здраве• Модул 3: Измами и онлайн сигурност• Модул 4: Конспиративни теории• Модул 5: Изкуствен интелект	
<u>Други ресурси</u>	19
<ul style="list-style-type: none">• Дигитални ресурси• Речник• Инструмент за мониторинг	

Въведение в проекта

Този проект цели да развие умения по **медийната грамотност сред хората над 60-годишна възраст**. Целта му е да предостави достъпни, интересни и практични ресурси, които да дадат възможност на възрастните хора да се ориентират в цифровата информационна среда използвайки критично мислене.

Програмата включва различни дидактични материали, като видеоклипове, презентации, групови задачи, принтирани ресурси и дори видеоигра, пригодена за аудиторията. Разгледаните теми отразяват реални предизвикателства за възрастовата група като дезинформация, онлайн измами, изкуствен интелект и конспиративни теории.

Проектът се стреми да насърчи критичното мислене, да развие цифровото приобщаване и да стимулира ученето през целия живот.

Препоръки

Продължителност
90 -120 минути

*Правете кратки почивки на всеки 30 минути

Размер на групата

Идеален брой: 8-15 души

*Максимум: 25 души

Материали

Мултимедиен проектор и екран
за презентацията

Принтирани инфографики

Дъска или флипчарт
за интерактивни обяснения

- Удобни седалки, разположени в полукръг или под формата на буквата U, за да се насърчи дискусията.
- Отделете допълнително време за въпроси и практически упражнения.
- Достъпно пространство (без стъпала, с достатъчно пространство за разминаване).

Особености на целевата група

Основната аудитория на Level-UP са **хора над 60-годишна възраст**, особено тези, които участват в обществени дейности, дейности на читалища и библиотеки по различните населени места.

Това са хора, които са жадни за знания, свързване и поддържане на връзка със своето обкръжение чрез социалните медии и технологиите.

Проектът е насочен и към **професионалисти и доброволци, които работят директно с възрастни хора** в социалната, образователната или здравната сфера. Техният опит и близост ги правят ключови фигури за прилагането на съдържанието на проекта и насърчаването на критичното мислене в областите, в които работят. Също, организации за възрастни хора и структури, които насърчават гражданското участие, активното остаряване и защитата на правата на възрастните хора.

- Насърчавайте положителна представа за възрастните хора, като подчертавате техния опит, устойчивост и умения за критично мислене.
- Използвайте ясен, приобщаващ и уважителен език, който насърчава автономността и достойнството на възрастните хора.
- Насърчавайте активното им участие в дейности, без да ги принуждавате и като зачитате факта, че всеки човек участва по различен начин.
- Проведете предварителна оценка на нуждите, за да се уверите, че разполагате с материали, адаптирани към нуждите на всяка група.
- Бъдете наясно с вашите възрастови предразсъдъци (например, че възрастните хора не могат да използват технологии) или чувства (нежност или съжаление към възрастните хора), за да можете да ги избягвате, когато работите с възрастни хора.

- Не наричайте възрастните хора „баби и дядовци“ или „пенсионери“.
- Избягвайте да използвате умалителни форми.
- Променете тона и темпото на гласа си, когато се обръщате към възрастни хора без необходимост.
- Избягвайте изрази с притежателни местоимения като „нашите възрастни“.
- Избягвайте да се отнасяте покровителствено, когато работите с възрастни хора.

Описание на материалите

Следните образователни материали са предназначени да подпомагат провеждането на интересни и интерактивни семинари. Всички материали са до голяма степен разбираеми сами по себе си, но се препоръчва учителите да прочетат внимателно настоящото ръководство, за да задълбочат разбирането си по всяка тема и да се запознаят с материалите преди да ги използват.

Всички ресурси могат да бъдат адаптирани по отношение на последователност и според това, което работи най-добре за всяка група.

Предложената последователност не е задължително оптималната, а материалите могат да се използват поотделно или в комбинация, в зависимост от наличното време. По същия начин няма фиксиран ред за покриване на тематичните модули – те могат да се преподават последователно или независимо, в зависимост от нуждите на участниците.

Всеки образователен модул съдържа следните елементи:

Презентация

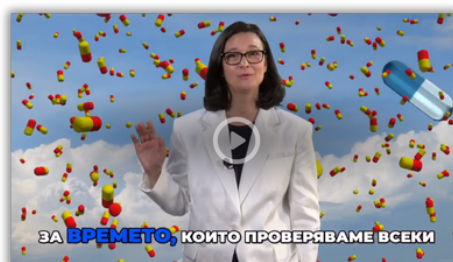
Централна презентация, съдържаща описания, обяснения и примери.

Това е нашия основен материал по време на сесията, предназначена да направи обучението интересно.

Въпреки че презентацията е до голяма степен самостоятелен продукт, тя изисква активна работа от страна на учителя, за да се гарантира, че участниците остават ангажирани, да се насочва дискусията и да се адаптират обясненията към нуждите на групата.

Видео

Всеки образователен модул включва кратко видео резюме на разгледаната тема. То може да се използва като въведение или заключение. То е също така полезен ресурс, който може да се изпрати на участниците като резюме на урока.

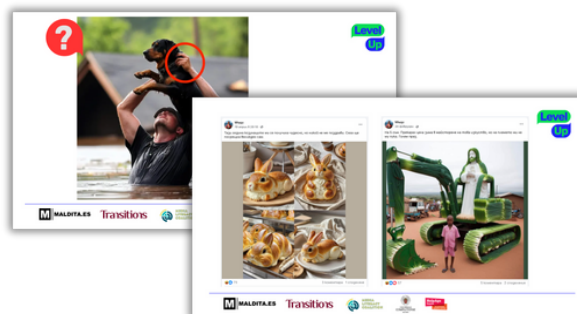

Всеки образователен модул съдържа следните елементи:

Отделно упражнение, **предназначено да насърчи размисъл**. В зависимост от наличното време, можем да го проведем преди или след презентацията.

Тази дейност насърчава дискусията, споделянето на лични преживявания и активното слушане сред участниците. Тя изисква и активното съдействие на учителя, който да насочва дискусията, да насърчава участието и да подкрепя консолидирането на знанията.

Дейност

Инфографика

Всеки модул съдържа тематична инфографика, която **подчертава ключовите уроци от темата**. Препоръчваме да я използвате като печатен материал, който участниците да могат да вземат със себе си.

Това също така помага да се намали воденето на бележки по време на сесията, което позволява на участниците да се съсредоточат върху дискусията, като същевременно разполагат с ясно обобщение на ключовите концепции.

Видео игра

създаденат видеоигра пресъздава реални ситуации, в които потребителят получава и изпраща съобщения, като допълнение към съдържанието на модулите. Чрез игрови подход тя засилва въздействието на модулите сред по-възрастните хора. Видеоиграта е адаптирана и достъпна за тази аудитория. Модераторите могат да я използват в края на всеки модул, за да помогнат на участниците да упражнят придобитите знания по динамичен и практичен начин.

Преглед на петте обучителни модула

1. Генерална дезинформация

Първият модул помага на възрастните хора да разберат как се разпространява дезинформацията и как да разпознават пристрастното или манипулирано съдържание в информацията, която виждат онлайн или в социалните медии. Той е предназначен за обучители и е написан на ясен, прост език с практични примери, свързани с ежедневни ситуации.

Чрез насочени дискусии и случаи от реалния живот участниците се научават да разпознават често срещани признаци на подвеждащо съдържание и да прилагат основни стратегии за проверка на фактите, като използват надеждни източници. В края на модула възрастните хора ще имат по-голяма увереност в критичната оценка на информацията и вземането на информирани решения

2. Наука, климат, здраве

Този модул помага на възрастните хора да разпознават неверни или подвеждащи твърдения в научните, медицинските и екологичните новини, като обръща специално внимание на измамите, свързани със здравето, които често са насочени към тази възрастова група.

Той предоставя ясни, достъпни материали и практически примери, които показват как дезинформацията може да изглежда достоверна, докато всъщност изопачава фактите. Модулът също така укрепва доверието в научния метод и надеждните източници базирани на доказателства, като помага на участниците да избегнат ненужно недоверие, което може да доведе до рискове за здравето или подвеждащи съвети.

В края на модула възрастните хора ще се чувстват по-уверени в разграничаването на информацията, основана на доказателства, от манипулацията и в вземането на информирани и безопасни решения.

3. Измами и онлайн безопасност

Този модул помага на възрастните хора да научат как да разпознават и избягват често срещани онлайн измами, опити за фишинг и измамни оферти, които често са насочени към уязвими групи от населението. Той предоставя ясни указания и практически примери, за да обясни как функционират тези измами и защо възрастните хора често са тяхна мишена.

Участниците ще разгледат реални случаи, за да разпознават предупредителни знаци като подозрителни връзки, спешни съобщения или искания за лична информация. Модулът се фокусира и върху изграждането на увереност в безопасното използване на цифрови инструменти, като насърчава възрастните хора да възприемат прости навици, които защитават тяхната лична информация и финансова сигурност. В края на модула участниците ще могат да разпознават потенциални измами, да реагират подходящо на подозрителни съобщения и да се движат в онлайн средата с по-голяма увереност и осведоменост.

4. Конспирации

Този модул помага на възрастните хора да разгледат защо се разпространяват конспиративните теории, как да ги разпознават и как да реагират с емпатия и критично мислене, а не с конфронтация. Той предоставя ясни насоки и примери, с които всеки може да се идентифицира, които подчертават колко лесно всеки може да бъде въввлечен в убедителни или емоционално заредени разкази. Модулът ще насърчи участниците да проучат паралелите между конспиративните вярвания и ежедневните предположения, които хора от всички възрасти могат да споделят, като насърчава разбирането вместо осъждането.

Чрез размишления и дискусия възрастните хора укрепват уменията си за критично мислене, анализират мотивациите зад информацията и разпознават емоционалните "спусъци", които могат да замъглят преценката им. Като развиват осъзнатост за това как дезинформацията/невярната информация влияе лично на възприятията и решенията им, участниците стават по-устойчиви, размислителни и съпричастни дигитални граждани.

5. Изкуствен интелект

Този модул предоставя на възрастните хора достъпно и ясно въведение в изкуствения интелект (AI), като им помага да разберат както как работи той, така и начините, по които се интегрира в ежедневието. Той е проектиран така, че да ангажира активно участниците в разговора, да им даде знания и да насърчи балансирана перспектива, избягвайки както страха, така и безкритичния технооптимизъм.

Модулът разглежда също така възможностите и рисковете на AI; материалите включват упражнения с примери за размисъл и практикуване на разпознаване на изображения, генерирани от AI. Чрез тези дейности възрастните хора се научават да подхождат към AI с критично и предпазливо мислене, като същевременно се запознават с неговото присъствие като постоянна част от ежедневието.

Методологични препоръки

Модул 1

Генерална дезинформация

Информация за съдържанието

Днес мобилните телефони са част от ежедневието: използваме ги, за да общуваме, да се забавляваме, да получаваме информация и дори да управляваме срещи или банкови сметки. За възрастните хора тази промяна доведе до големи трансформации. Семейните разговори вече се водят в групови чатове, а много услуги – като здравеопазване или банкиране – преминаха онлайн, което изисква използването на интернет. В същото време, цифровата пропаст в научаването как да се използват тези технологии може да създаде чувство на несигурност, недоверие или зависимост от другите.

Когато става въпрос за получаване на информация, мобилните устройства също промениха начина, по който я получаваме. През целия ден хората получават постоянен поток от съобщения, препратени снимки и връзки, които приличат на новини, чрез приложения за съобщения. Това улеснява бързото разпространение на фалшиви или объркващи съобщения и затруднява разграничаването на реалното от нереалното. Обучителите трябва да обяснят ясно, че тези трудности не са по вина на участниците, а са резултат от начина, по който функционират цифровите платформи – те често смесват много различни видове съдържание, като реална информация, реклами и развлечения, което затруднява разграничаването им.

Тази ситуация носи определени рискове: излагане на тревожни съобщения, които въздействат на емоциите, получаване на неверни съвети за здравето или фалшиви спешни предупреждения, или дори попадане в капана на измами. Но тя предлага и възможност – да научим нови начини да се грижим за себе си и за другите в цифровия свят. Обучителите трябва да помогнат на участниците да разпознават тези модели, да укрепят увереността им и да им напомнят, че всеки, независимо от възрастта си, може да бъде засегнат от подвеждащо съдържание. Чрез анализиране на често срещани примери участниците ще научат как да разпознават и разграничават различни видове съобщения и да се “движат” по-спокойно и безопасно в онлайн пространствата, които също им принадлежат.

Материалите в Модул 1 се фокусират върху разбирането и разпознаването на фалшиво или подвеждащо съдържание в ежедневието. Чрез исторически истории – като пожара в Рим, за който погрешно е обвинен Нерон – и примери за често срещани подвеждащи формати (като фалшиви заглавия на новини, съобщения за извънредни ситуации, сатира, редактирани цитати или скрита реклама), участниците се насърчават да помислят как и защо се разпространяват тези съобщения.

Презентацията включва и прости насоки за разпознаване на предупредителни знаци: проверка на това кой е създал и споделил дадено съобщение, обръщане на внимание на уеб адресите, четене отвъд заглавията, забелязване на емоционално зареден език и поставяне под въпрос на крайни твърдения. Интерактивни упражнения – като гледане и обсъждане на видеоклипа на BBC „дървото, което ражда спагети“ (първоначално излъчен като шега за 1 април) – се използват, за да се насърчат любопитството, хуморът и критичното мислене за това, което виждаме онлайн.

В края на сесията курсът подсилва някои практически съвети за отговорно поведение в дигиталния свят: да се отделя време, преди да се сподели каквото и да е съдържание, да се проявява предпазливост към съобщения, които се опитват да предизвикат страх или гняв, да се избягва препращането на съобщения, без да се провери дали са верни, и да се разбере, че това, което споделяме онлайн, може да има реални последствия. Важно е също да се помни, че всеки може да бъде уязвим, и да се научат лесни начини за проверка на информацията, когато има съмнения.

Чрез тази сесия участниците придобиват прости и практични умения, за да мислят критично, да действат отговорно и да укрепят своята увереност и сигурност в дигиталния свят.

Въпроси

- За какво използвате мобилния си телефон през деня?
- Получавали ли сте някога емоционално заредено съобщение, което ви е разтревожило или разстроило? Препратихте ли го на някого?
- Научавали ли сте някога дали съобщението е било вярно или невярно? Как го научихте?
- Когато получите такова съобщение, кои елементи в него ви карат да мислите, че може да е вярно?

Въпроси за саморефлексия

- Мислите ли, че бихте могли да разпознаете подвеждащо съобщение?
- Какво бихте направили, ако попаднете на информация, която се споделя от много ваши познати, но не сте сигурни дали е вярна или не?

Модул 2

Наука, климат, здраве

Информация за съдържанието

Неверните или подвеждащи съобщения често се разпространяват много бързо чрез телефони и социални медии. Много от тях са създадени, за да предизвикат страх относно здравето, науката или околната среда – теми, които могат да бъдат чувствителни и в някои случаи рискови за възрастните хора. Без да се създава паника, е важно да се обсъждат тези въпроси спокойно, да се изгражда доверие и да се насърчават участниците да мислят внимателно за това, което споделят, кой го казва и защо. Ключът е да се покаже колко е важно да се разчита на надеждни източници и да се укрепи доверието в научните знания и експертния консенсус.

Когато хората получават този вид подвеждаща информация, това, което всъщност се поставя под въпрос, е самата научна информация и методите, използвани за нейното създаване. Важно е да се подчертае, че днешният свят е силно специализиран – никой не може да знае всичко по всяка тема – и затова е важно да се знае къде да се намери надеждна, добре проверена информация от подходящите експерти. Чрез групови дискусии и насочено размишление участниците се насърчават да проучат тези идеи и да споделят своите мисли.

Курсът използва познати истории и примери от реалния живот. Един от казусите показва човек, който вярва в лечебните сили на фалшиво лекарство, помагайки на участниците да разберат как такива послания могат да имат сериозни последствия. Курсът разглежда и как тези, които разпространяват фалшиви твърдения, се възползват от страха и несигурността, и сравнява тези случаи с примери за добра, отговорна журналистика в областта на здравето, науката и околната среда. Участниците се насърчават да помислят как емоциите се използват, за да се направи едно съобщение по-правдоподобно, и да обсъдят поговорката „лъжата, повторена хиляда пъти, става истина“, като използват примера с митовете за ваксините и аутизма.

Друга важна част от курса се фокусира върху това как всъщност работи науката. Обучителите обясняват основните стъпки на научния метод, споделят исторически примери и подчертават, че науката не е свободна от грешки – тя постоянно се преразглежда и коригира, за да подобри знанията. Научното съгласие по отношение на климатичните промени се използва като пример за това как се изгражда сигурност, когато хиляди проучвания достигат до едни и същи заключения. Участниците също така се научават да разпознават предупредителните знаци в съобщенията, например когато нещо предлага прекалено просто решение или твърди, че „науката доказва“ нещо без съмнение.

Фалшивото или подвеждащо съдържание за здравето и климата често използва страх, спешност или чувство на заплахата, за да привлече вниманието. То може да се появи и под формата на приятелски съвети или лични истории, които изглеждат достоверни. Обучителите трябва да напомнят на участниците, че когато едно съобщение звучи прекалено тревожно или прекалено перфектно, 11 най-добре е да се спре и да се помисли, преди да се реагира.

За да приключи сесията, курсът предлага практични стратегии за справяне с този тип съобщения и изброява надеждни източници, където участниците могат да проверят информация за науката, здравето и климатичните промени.

Основната цел е да се помогне на всички да разберат, че всички можем да бъдем уязвими към фалшиви или объркващи съобщения, но също така можем да се научим да се предпазваме, като забавим темпото, разпознаваме емоциите си и се доверяваме на експертите.

Въпроси

- Кое научно откритие или постижение в историята ви впечатлява най-много?
- Когато имате медицински въпрос или притеснение, към кого обикновено се обръщате?
- Какви са разликите между търсенето на информация в интернет и питането на експерт?
- Кое научно откритие все още ви е трудно да разберете?
- Има ли източници, които считате за надеждни, когато става въпрос за наука?

Въпроси за саморефлексия

- Откъде според вас идва недоверието към науката?
- Какво може да се направи, за да се помогне на хората да се доверят повече на експертите?

Модул 3

Измами и онлайн сигурност

Информация за съдържанието

Получавали ли сте СМС, в който пише, че сте получили пратка?

Онлайн измамите се превръщат във все по-голям проблем за всички, включително за възрастните хора, които често са мишена на трикове, специално създадени за тяхната възрастова група. Днес повечето от тези измами пристигат директно на мобилните телефони чрез текстови съобщения, телефонни обаждания или имейли, което ги прави да изглеждат лични и спешни. Тези атаки не само излагат на риск спестяванията или личните данни на хората, но и причиняват стрес, несигурност, а понякога дори и зависимост от другите при работа с технологиите. Поради тази причина е от съществено значение да се обсъди тази тема в безопасна и подкрепяща среда, където участниците могат да споделят открито своите съмнения и опит.

Рисковете за тази възрастова група варират от загуба на пари до развиване на страх от използването на телефона или интернет, поради притеснение, че могат да бъдат измамени отново. Това може да доведе до изолация или недоверие към цифровите инструменти, които, когато се използват безопасно, могат да бъдат изключително полезни в ежедневието. Обучителите трябва да подчертаят, че всеки може да стане жертва на измама, независимо от възрастта или опита си. Това не е признак на слабост или липса на интелигентност – и винаги има нови начини да се научим как да се предпазваме по-добре.

Курсът започва с демонстрация, че измамите са съществували винаги, макар че днес имат нови имена и форми, като фишинг или спуфинг. Тези термини, често споменавани в медиите, се обясняват с прост език, което помага на участниците да разберат как измамниците използват съобщения, за да откраднат лична информация или пари. Курсът разглежда и защо личните данни са толкова ценни днес и какви основни предпазни мерки са важни при споделянето им.

Друга част от курса се фокусира върху често срещани примери за измами, като фалшиви томболи, фалшиви банкови известия, съобщения за пакети, които никога не са били поръчвани, имейли, които се представят за официални институции, или обещания за бързи инвестиции. Като разглеждат заедно реални примери, участниците се научават да разпознават знаците – като непознати изпращачи, странни адреси на уебсайтове или настоятелен език, който ги приканва да действат незабавно. Целта е да се изгради търпение и критично мислене, без да се създава страх, така че участниците да могат да разпознават измамите веднага щом се появят на телефоните им и да знаят как да реагират спокойно.

Курсът обръща внимание и на емоционалната страна на измамите. Да бъдеш измамен може да засегне дълбоко самочувствието на човек, да предизвика срам, чувство за вина или недоверие към технологиите. Ето защо е важно да се обясни ясно какво да се направи, ако това се случи: да се потърси помощ, да се говори за това без срам и да се разбере, че никой не трябва да се справя сам.

Учебното пространство трябва да бъде място, където възрастните хора могат да изразят своите притеснения, да възвърнат самочувствието си и да укрепят своята независимост при използването на цифрови инструменти. Често страхът от измама или от неправилна употреба на устройствата води до емоционално изтощение или зависимост от членове на семейството. Затова обучителните сесии трябва да предоставят пространство за свободно задаване на въпроси, споделяне на притеснения и откриване на нови канали за помощ, които насърчават автономността и увереността.

В крайна сметка ролята на учителя е да насочва с търпение и разбиране, като избягва алармизъм и подчертава важността на отговорното и обмислено действие. Чрез практически примери, групови дискусии и уважително взаимодействие участниците могат да научат не само как да разпознават най-често срещаните измами, но и как да се справят с тях с увереност. Крайната цел е те да си тръгнат от курса, чувствайки се по-сигурни, независими и осъзнавайки, че винаги имат правото да спрат, да помислят и да проверят, преди да предприемат някакво действие онлайн.

Въпроси

- Смятате ли, че сега има повече измами, отколкото преди?
- Получавали ли сте някога съобщение или обаждане от човек, представящ се за държавен служител, banker или полицаи, с неотложна молба за вашите лични данни или пари?
- Случвало ли ви се е или познавате ли някого, който е бил измамен?
- Какво се случи?
- Можеше ли да се избегне?

Въпроси за саморефлексия

- Каква измама бихте измислили, ако трябваше да разработите такава?
- Как тези измами влияят на вашето поведение или ежедневието?
- Какво може да се направи, за да ви засягат възможно най-малко?
- Получавали ли сте някога съобщение, че сте спечелили награда от томбола? Че е пристигнала пратка, която не сте очаквали? Невероятна отстъпка?
- Били ли сте някога жертва на измама? Какво според вас ви е накарало да се доверите на съобщението? (Тук можете да започнете, като споделите лична история, за да се почувстват хората по-удобно и да осъзнаят, че е по-често срещано, отколкото си мислят, да се поддадат на тези измами.)
- Какви въпроси можем да си зададем, за да проверим дали това, което сме получили, е достоверно или не?
- И ако се поддадем на измама, какво трябва да направим?

Модул 4

Конспиративни теории

Информация за съдържанието

Въпреки че конспиративните теории са съществували през цялата история, начинът, по който функционират интернет и социалните медии днес, улеснява бързото разпространение на тези истории и достигането им до много хора. За да помогнем на възрастните хора да разпознават този вид подвеждащи разкази, можем да им обясним, че конспиративните теории се държат по същия начин като други видове слухове. Те често се появяват на телефоните ни като тревожни съобщения или впечатляващи изображения.

Важно е също да се подчертае кога е най-вероятно да се появят тези истории. Обикновено тези, които ги разпространяват, се възползват от моменти на объркване или несигурност – като първите дни на пандемии или природно бедствие – когато има малко ясна информация. В такива моменти слуховете и простите обяснения могат да бъдат успокояващи, дори и да не са верни. Разбирането на това помага на участниците да разберат защо е лесно за всеки, независимо от възрастта или образованието, да повярва на объркваща или подвеждаща информация в даден момент.

По време на курса ще разгледаме познати примери за конспиративни теории и ще ги използваме, за да обясним как функционират тези истории. Ще обсъдим силната роля на емоциите и когнитивните склонности, когато хората се сблъскват с подобно съдържание. Обучителите трябва да помогнат на участниците да разберат как чувства като страх, несигурност или самота могат да повлияят на реакциите им в определени ситуации и да им напомнят, че няма причина да се чувстват виновни за това – това е част от начина, по който функционира човешкият ум.

Курсът започва с отворен разговор, в който участниците могат да споделят добре известни конспиративни теории, за които са чували, като например тези около смъртта на Елвис Пресли, лейди Даяна или Уолт Дисни. Започването с тези примери помага да се привлече вниманието и да се покаже, че конспиративните истории не са нещо ново; те са разкази, които будят любопитство и емоции. Оттам нататък разглеждаме защо хората са склонни да им вярват и как често сме по-малко рационални, отколкото си мислим. Ежедневни примери – като реклами или политически послания – могат да помогнат да илюстрираме как убедителната комуникация формира нашите възприятия.

Във втората част на курса разглеждаме по-отблизо как се изграждат конспиративните теории и какво обикновено имат общо: често предполагат, че има тайни групи, които контролират събитията, проявяват дълбоко недоверие към властите, предлагат много прости отговори на сложни въпроси и повтарят твърдения без доказателства, докато не започнат да изглеждат правдоподобни. Анализираме добре известни примери – като идеите за плоската Земя, слуховете, свързани с ваксините, или историите за „кемтрейлс“ – без да се подиграваме на тези, които вярват в тях, а по-скоро да разберем как и защо се разпространяват такива идеи.

Модул 5

Изкуствен интелект

Информация за съдържанието

Курсът започва с практическа дейност, наречена „Истинско или създадено от ИИ?“, при която участниците разглеждат различни изображения и се опитват да отгатнат кои от тях са реални и кои са създадени от изкуствен интелект. Тази дейност помага да се събуди любопитството и показва, че не винаги е лесно да се различи кое е истинско и кое е създадено от компютър. Участниците научават прости начини да наблюдават детайли като ръце, фон, кожа, очи, изражения и дори малки белези или лога. От това упражнение естествено се разгръща разговор за всички AI инструменти, които използваме всеки ден – често без да забелязваме – като автоматични преводачи, гласови асистенти или приложения за редактиране на снимки. Целта е да се създаде безопасно и приятелско пространство, където задаването на въпроси, експериментирането и дори допускането на грешки са част от процеса на учене.

По-късно в курса има време за размисъл върху това как изкуственият интелект се е подобрил през последните години и как работи. С много прости думи се обяснява, че изкуственият интелект се учи, като анализира големи колекции от примери, съхранени в бази данни, и че системи като ChatGPT работят, като предсказват най-вероятната следваща дума в изречението, без да разбират наистина какво казват.

Курсът разглежда и видовете грешки, които ИИ може да допусне, като измисляне на информация или генериране на грешки, и напомня на участниците, че тя не трябва да се разглежда като напълно надежден източник. Обучителите могат да насочат дискусиата към най-добрите начини за използване на ИИ – като превод, творчески проекти или ежедневни задачи – като **същевременно отчитат рисковете от зависимостта от нея при чувствителни теми или от предположението, че тя „знае“ повече от хората. Идеята е да се намери баланс: да се избегне както страхът, така и сляпото доверие в технологията.**

Развитието на основно разбиране за изкуствения интелект е важно за хора от всички възрасти. ИИ вече е част от ежедневието и не е тема само за млади хора или експерти. Възрастните хора могат и трябва да участват в този разговор, като допринесат с опита, въпросите и гледните си точки. Чувството за включване в този диалог спомага за намаляване на изолацията между поколенията и засилва посланието, че техните гласове са ценни и необходими за оформянето на начина, по който живеем с тези технологии.

Простото разбиране на начина, по който работи ИИ, също може да помогне на хората да останат спокойни в лицето на промените. Знанието, че ИИ не „мисли“ като човек, а по-скоро комбинира данни и езикови модели, помага да се избегне тревога или страх. С тази информация участниците могат да използват тези инструменти внимателно и разумно, като проверяват резултатите, преди да ги приемат за верни. Обучителите трябва да се уверят, че техническият език не се превръща в пречка: всеки нов термин може да бъде обяснен с прости примери и ежедневни сравнения, които правят темата по-лесна за разбиране и по-малко плашеща.

Ключовата идея за разбирането на ИИ е значението на данните. Всяка ИИ система се учи от големи количества информация, която е била събрана предварително – изображения, текстове, записи или примери, създадени от хора. Колкото повече данни има и колкото по-добре са организирани тези данни, толкова по-точни могат да бъдат резултатите. Ако обаче данните съдържат грешки, пристрастия или непълна информация, ИИ също ще възпроизведе тези проблеми. Затова е от съществено значение да се разбере, че качеството на данните пряко влияе върху качеството на резултатите. Тази тема може да бъде разгледана в клас с прости примери – например как една рецепта се получава по различен начин, ако съставките не са добри – за да се покаже, че зад всеки отговор на ИИ винаги стоят материали, създадени от хора, и че критичното мислене за произхода на информацията е ключова част от отговорното използване на ИИ.

Критичното мислене остава в центъра на този процес на учене. Участниците трябва да се упражняват да спират, за да помислят, да анализират това, което виждат или четат, да търсят други източници и да задават въпроси. Разпознаването кога дадено изображение или текст е генерирано от ИИ не изисква напреднали познания – просто се изисква внимание и практика. Полезно е също да се предложат лесни начини на участниците да проверяват съдържанието, като например да се консултират с официални уебсайтове или да питат хора, на които имат доверие.

Накрая, постоянният диалог в класната стая е от съществено значение. Изслушването на преживяванията, страховете и идеите на участниците помага за изграждането на общи стратегии. Откритият диалог и уважението към различните мнения укрепват увереността, независимостта и отговорното използване на цифровите инструменти.

Въпроси

- Използвали ли сте някога ИИ инструмент като ChatGPT? За какво?
- Ако ИИ не „мисли“ като човек, каква според вас е най-голямата разлика между отговора на ИИ и съвета на експерт?
- Как изкуственият интелект вече ни помага в ежедневните задачи?

Въпроси за саморефлексия

- Какво ви притеснява най-много във връзка с ИИ?

Други ресурси

Дигитални инструменти

Едно често срещано предизвикателство, за което учителите съобщават, е, че някои възрастни хора напълно разбират концепции като проверка на информация, проверка на множество източници и критично мислене, но все още им е трудно да използват определени цифрови инструменти, особено по-техническите като Google Reverse Image Search.

1. Насърчавайте самостоятелността, а не зависимостта

Дори да ви се струва по-лесно да изпълните задачата вместо тях, устояйте на изкушението. Насърчавайте учащите да изпълняват всяка стъпка сами, или с малко ваша помощ. Самостоятелността е ключова: усвояването на малки стъпки като кликване с десния бутон върху изображение или отваряне на нов раздел в браузъра – може значително да повиши тяхната увереност и мотивация. Празнувайте всеки малък успех.

2. Адаптирайте се към нуждите на групата и на отделните участници

Групата вероятно ще бъде разнородна както по отношение на уменията, така и по отношение на нивото на увереност. Някои участници може да се чувстват много комфортно при използването на смартфони или компютри, докато други може да влизат в интернет много рядко. Адаптирайте темпото и езика си и бъдете готови да повторите стъпките или да демонстрирате визуално няколко пъти. Избягвайте техническия жаргон и поддържайте инструкциите прости.

3. Използвайте обратното търсене на изображения в Google като възможност за учене

Макар да изглежда предизвикателно, обратното търсене на изображения в Google е ценен инструмент за преподаване, защото въплъщава критичното мислене в действие. То учи участниците да се питат откъде идва дадено изображение и дали е било използвано в подвеждащ контекст. Превърнете го в дейност за откриване на съдържанието, което вече са получили на телефоните си, което ги интересува, което виждат на улицата.

4. Опитайте с учене в двойки или малки групи

Ученето често работи чудесно в групи с различни нива на способности. Свържете по-уверените участници с тези, които се затрудняват, като създадете възможности за сътрудничество и взаимна подкрепа. Този подход намалява стреса, насърчава социалното взаимодействие и помага на тези с повече дигитален опит да се чувстват полезни и ценени.

Речник

Медийна грамотност – способността да се получава анализира, оценява и създава медийно съдържание в различни форми; помага на хората да мислят критично за това, което четат и виждат онлайн.

Информационна грамотност – знанието как да се намира надеждна информация, да се разбира и да се използва разумно.

Критично мислене – навикът да се поставя под въпрос информацията, да се търсят доказателства и да се избягват прибързани преценки.

Дезинформация – невярна информация, споделяна умишлено с цел да заблуди или манипулира хората.

Погрешна информация – невярна или неточна информация, споделяна по грешка, без намерение да се заблуди.

Проверка на фактите – процесът на проверка дали дадено изявление, изображение или история е вярно и базирано на факти.

Ехо камера – Онлайн пространство, в което хората чуват само мнения, които съвпадат с техните собствени, засилвайки убежденията им.

Балон – Персонализирана дигитална среда, в която алгоритмите ви показват само това, което вече харесвате или в което вярвате.

Алгоритъм – Набор от правила, използвани от платформи (като Facebook или YouTube), за да решат какво съдържание да видите първо.

Кликбейт – Сензационни заглавия, предназначени да привличат кликове, но често подвеждащи или преувеличени.

Модерация на платформата – Правилата и системите, които платформите използват, за да контролират или премахват вредно или невярно съдържание.

Deepfake – Фалшива снимка, видео или глас, създадени с помощта на изкуствен интелект, които изглеждат или звучат като истински.

Бот – Автоматизиран акаунт или програма, която може да публикува, коментира или споделя съдържание онлайн без човешки контрол.

Трол – Човек, който умишлено провокира или обижда другите онлайн, за да предизвика спорове или хаос.

Цифров отпечатък – следата от информация, която оставяте всеки път, когато влизате в интернет.

Метаданни – скрита информация във файл (като дата, местоположение или използвано устройство), която помага да се провери неговата автентичност.

Потвърждаващо предубеждение – склонността да вярваме на информация, която подкрепя това, което вече мислим, и да игнорираме това, което не го подкрепя.

Емоционален “спусък” – Съдържание, създадено да провокира силни емоции (гняв, страх, съчувствие), за да накара хората да го споделят.

Фишинг – Измама, при която някой се представя за доверен човек или организация, за да открадне личните ви данни.

Измама – Умишлена хитрост или лъжа, предназначена да заблуди хората.

Зловреден софтуер – Софтуер, създаден да повреди или открадне информация от компютър или телефон.

Двуфакторна автентификация (2FA) – Мярка за сигурност, изискваща две форми на идентификация преди влизане в акаунт.

Искусствен интелект (AI) – Област на компютърните науки, фокусирана върху създаването на системи, които използват данни и алгоритми за анализ на информация, идентифициране на взаимоотношения и автоматично генериране на резултати или прогнози.

Климатични промени – Дългосрочното изменение на средните климатични условия на Земята, включително температура, валежи и вятър. Тя се дължи главно на човешки дейности като изгаряне на изкопаеми горива, изсичане на гори и мащабно земеделие, които увеличават парниковите газове в атмосферата.

Възрастова дискриминация – Отнася се до стереотипите (как мислим), предразсъдъците (как се чувстваме) и дискриминацията (как действаме) спрямо другите или себе си въз основа на възрастта.

Активно стареене – Процес на оптимизиране на възможностите за здраве, участие и сигурност с цел подобряване на качеството на живот с напредването на възрастта.

Стереотипи – Това са когнитивни структури, които съхраняват нашите вярвания и очаквания относно характеристиките на членовете на социалните групи, а стереотипното приписване е процесът на прилагане на стереотипна информация.

Предразсъдъци – Това са емоционална реакция или чувство, положително или отрицателно, към дадено лице, основаващо се на възприятието за принадлежността му към дадена група.

Инструмент за мониторинг

Този въпросник включва въпроси, които помагат за оценка на разбирането и размисъла след обучението.

Прегледайте въпросите и отговорите и изберете тези, които биха ви помогнали да оцените и да се приспособите по-добре към групата и работата, извършена по-рано по време на обучението.

Препоръчваме да не имате повече от 10 въпроса на обучение.

За въпросите с няколко възможни отговора, моля, изберете един отговор.

- За въпросите за размисъл, моля, отговорете честно – няма правилни или грешни отговори.

Модул 1: Генерална дезинформация

Кое от следните е често срещан признак, че информацията в интернет може да е подвеждаща?

- а) Съдържа емоционален или шокиращ език.
- б) Цитира няколко проверени източника.
- в) Произхожда от призната институция.
- г) Има балансиран тон.

Ако получите линк към новина от приятел в WhatsApp, какво трябва да направите първо?

- а) Да го препратите на други хора
- б) Да го отворите веднага
- в) Да проверите дали е от надежден източник
- г) Да го игнорирате напълно

Кое действие ви помага да проверите дали дадено твърдение е вярно?

- а) Да проверите други надеждни източници на новини
- б) Да попитате в групов чат
- в) Да прочетете само заглавието
- г) Да споделите, за да получите мнения

Съобщение, което гласи: „Всички трябва да споделят това, преди да бъде изтрито!“ е пример за:

- а) Официална информация
- б) Проверени новини
- в) Манипулативно съдържание
- г) Безопасно съобщение

Замислете се: Споделяли ли сте някога информация онлайн, без да проверите дали е вярна?

- Да Не Не съм сигурен

Размисъл: След този курс колко уверен се чувствате в разпознаването на пристрастни или неверни новини?

- Не съм уверен До някъде съм уверен Уверен съм Много съм уверен

Размисъл: Кое е едно нещо, което ще правите по различен начин, когато четете новини онлайн?

(Отворен отговор)

Най-добрият начин да спрете разпространението на дезинформация е:

- а) Да докладвате или да избягвате да споделяте подозрително съдържание
- б) Да го споделите, за да предупредите другите
- в) Да изтриете профила си
- г) Да игнорирате всички медии

Модул 2: Наука, климат, здраве

Кое от следните е надежден източник на информация за здравето?

- а) Пост във Facebook, който се разпространява бързо
- б) Уебсайтът на Световната здравна организация (СЗО)
- в) WhatsApp група на приятел
- г) Случайно онлайн видео

Заглавие, което твърди, че „е открито чудодейно лекарство за всички болести“, вероятно е:

- а) Надеждна новина
- б) Медицински пробив
- в) Подвеждаща или невярна информация
- г) Съвет от правителството

Замислете се: Колко уверени се чувствате в разпознаването на невярна здравна информация в интернет?

Не съм уверен Донякъде съм уверен Уверен съм Много съм уверен

Ако в една статия се твърди, че „климатичните промени са измама“, какво трябва да направите?

- а) Да повярвате, ако това съответства на вашето мнение
- б) Да проверите научните доказателства и източници
- в) Да игнорирате всички новини за климата
- г) Да я споделите, за да я обсъдите

Размисъл: Чувствате ли се по-способни да се доверите на надеждни научни източници след това обучение?

Да Не Не съм сигурен

Размисъл: Какъв е един от признаците, че научна статия може да е невярна или преувеличена?

(Отворен отговор)

Надеждни медицински съвети трябва да идват от:

- а) Проверени професионалисти или институции
- б) Влиятелни лица в социалните медии
- в) Известни лекари без квалификация
- г) Неизвестни блогове

Размисъл: Как можете да помогнете на хората около вас да се доверят на информация, базирана на данни и наука, без да звучите осъдително? (Отворен отговор)

Модул 3: Измами и онлайн сигурност

Кое от следните съобщения е най-вероятно измама?

- а) „Вашата пратка е готова за получаване – кликнете тук, за да потвърдите.“
- б) „Ваш приятел Ви е изпратил снимка.“
- в) „Ето Вашата покана за събитие.“
- г) „Вашата сметка е платена.“

Какво трябва да направите, ако някой онлайн Ви попита за банковите Ви данни?

- а) Дайте ги, ако звучи професионално.
- б) Откажете и докладвайте съобщението.
- в) Помолете да ви се обади по телефона.
- г) Игнорирайте го и изтрийте съобщението.

Размисъл: Колко уверени се чувствате в разпознаването на онлайн измами в момента?

- Не съм уверен/а Донякъде съм уверен/а Уверен/а съм Много съм уверен/а

Често срещан признак за фишинг имейл е:

- а) Спешен или заплашителен език.
- б) Ясен и спокоен тон.
- в) Липса на линкове или прикачени файлове.
- г) Само официално лого на компанията.

Замислете се: Контактвали ли сте някога с подозрителен човек?

А получавали ли сте подозрителна оферта онлайн?

- Да Не Не съм сигурен

Коя парола е най-сигурна?

- а) „12345“
- б) „MyName2025“
- в) „P@ssw0rd!98#“
- г) „Password“

Замислете се: Какви мерки можете да предприемете, за да направите вашите онлайн акаунти по-безопасни?

(Отворен отговор)

Какви емоции често използват измамниците, за да манипулират жертвите си?

- а) Спокойствие
- б) Спешност или страх
- с) Скука
- д) Увереност

Размисъл: След обучението, колко вероятно е да проверявате източника, преди да кликнете върху линкове?

- Никога Понякога Често Винаги

Какви лични мерки ще предприемете, за да защитите своята онлайн сигурност през следващите месеци? (Отворен отговор)

Модул 4: Конспиративни теории

Защо конспиративните теории се разпространяват лесно в интернет?

- а) Те са вълнуващи и емоционални.
б) Те произхождат от надеждни източници.
в) Те са трудни за разбиране.
г) Те обикновено са верни.

Замислете се: Виждали ли сте или чували ли сте някой да вярва в конспиративна теория?

- Да Не Не съм сигурен

Най-добрият начин да обсъждате конспиративни теории с други хора е:

- а) Да ги обиждате или да се подигравате с тях.
б) Да ги изслушате и споделите спокойно надеждни доказателства
в) Да избягвате да говорите за тях
г) Да ги блокирате веднага

Замислете се: Колко уверени се чувствате сега, че можете да разпознаете конспиративна теория?

- Не съм уверен Донякъде съм уверен Уверен съм Много съм уверен

Кои емоции се стремят да събудят конспиративните теории?

- а) Страх или гняв
б) Само любопитство
в) Радост
г) Безразличие

Размисъл: Каква стратегия можете да използвате, за да избегнете емоционално заредени съобщения да ви влияят?

(Отворен отговор)

Кое от следните може да помогне за да не вярваме в конспиративни теории?

- а) Проверка на фактите и доказателствата
- б) Често споделяне на тях
- в) Избягване на новини
- г) Игнориране на експерти

Размисъл: Чувствате ли се по-съпричастни, когато обсъждате дезинформация с други хора сега?

Да Не Не съм сигурен

Каква е здравословната реакция, когато се чувствате несигурни относно информацията в интернет?

- а) Спрете, проверете и помислете, преди да реагирате
- б) Споделете веднага, за да предупредите другите
- в) Изтрийте всичко
- г) Предполагайте, че е невярно

Модул 5: Изкуствен интелект

Кое от следните е пример за изкуствен интелект в ежедневието?

- а) Спам филтри в електронната поща
- б) Автоматични светлини
- в) Ръчно написана бележка

Размисъл: Колко уверени се чувствате сега за работа с инструментите за изкуствен интелект?

Не съм запознат Донякъде съм запознат Запознат съм Много добре запознат съм

Изображенията, генерирани от изкуствен интелект, могат да бъдат разпознати чрез:

- а) Проверка за странни детайли или липсващи елементи
- б) Автоматично приемане за верни
- в) Игнориране
- г) Доверяване само на коментарите в социалните медии

Размисъл: Какво мислите за изкуствения интелект, след като научихте за рисковете и възможностите, свързани с него? (Отворен отговор)

Какъв е един от рисковете, свързани с генерираното от изкуствен интелект съдържание?

- а) Може да създава реалистичен текст, който изглежда информативен.
- б) Винаги казва истината.
- в) Подобрява само изкуството.

Размисъл: Колко вероятно е сега да проверите дали дадена снимка е генерирана от изкуствен интелект?

- Никога Понякога Често Винаги

Кой подход към изкуствения интелект е най-балансиран?

- а) Да се страхувате напълно от него
- б) Да му се доверявате сяпа
- в) Да бъдете предпазливи и информирани
- г) Да го игнорирате напълно

Размисъл: Кое ново разбиране за изкуствения интелект ви изненада най-много?

(Отворен отговор)

Размисъл: Как ще приложите наученото в ежедневието си в дигиталния свят? (Отворен отговор)

Какви положителни начини за подпомагане на възрастните хора в ежедневието им чрез изкуствен интелект можете да си представите? (Отворен отговор)

Level Up

Transitions

Дезинформацията през 2025

През 1986-та година, на първи май вали дъжд, който ще бъде запомнен...

**Оказва се, че :
Дъждът на 1-ви май
1986г. е бил
радиоактивен в
следствие от случилото
се дни по-рано в
Чернобил, но никой не
съобщава тази
информация**

И ако разликата е,
че тогава се
информирахме от
Телевизията

То сега се
информираме от:
Социалните мрежи

Според информация на НСИ

**Достъпът на
информация чрез
четене на онлайн
новинарски сайтове,
вестници и списания е
52.4%**

Messenger: Най-познатият начин за онлайн комуникация

- В България процентът на използващи интернет за размяна на съобщения онлайн е 64.9.
- 25% от потребителите използват Messenger като главен метод на комуникация.

- По данни на Евростат, 85% от анкетираните български потребители твърдят, че разчитат на социалната мрежа, за да се информират.

Messenger:
Най-познатият
начин за онлайн
комуникация

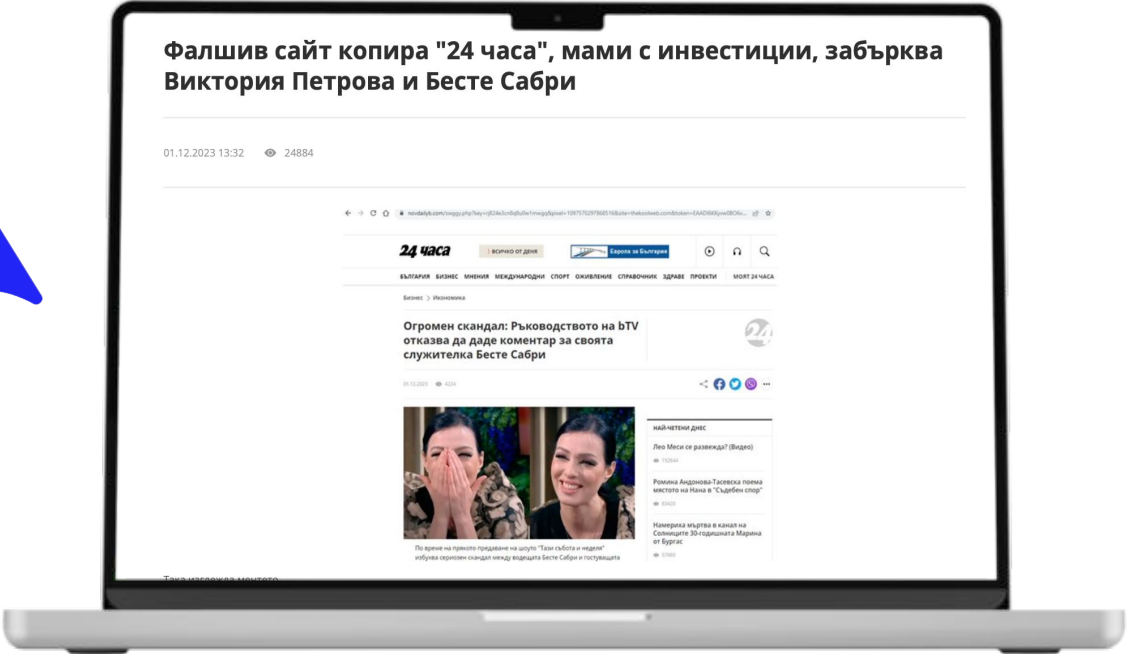
- В България 94% имат инсталирано приложението на Viber, по данни на Digital Marketing Group.
- 93% от тях използват Viber активно, според информация на Свободна Европа.

- Това прави Viber един от най-популярните комуникационни канали в страната ни.

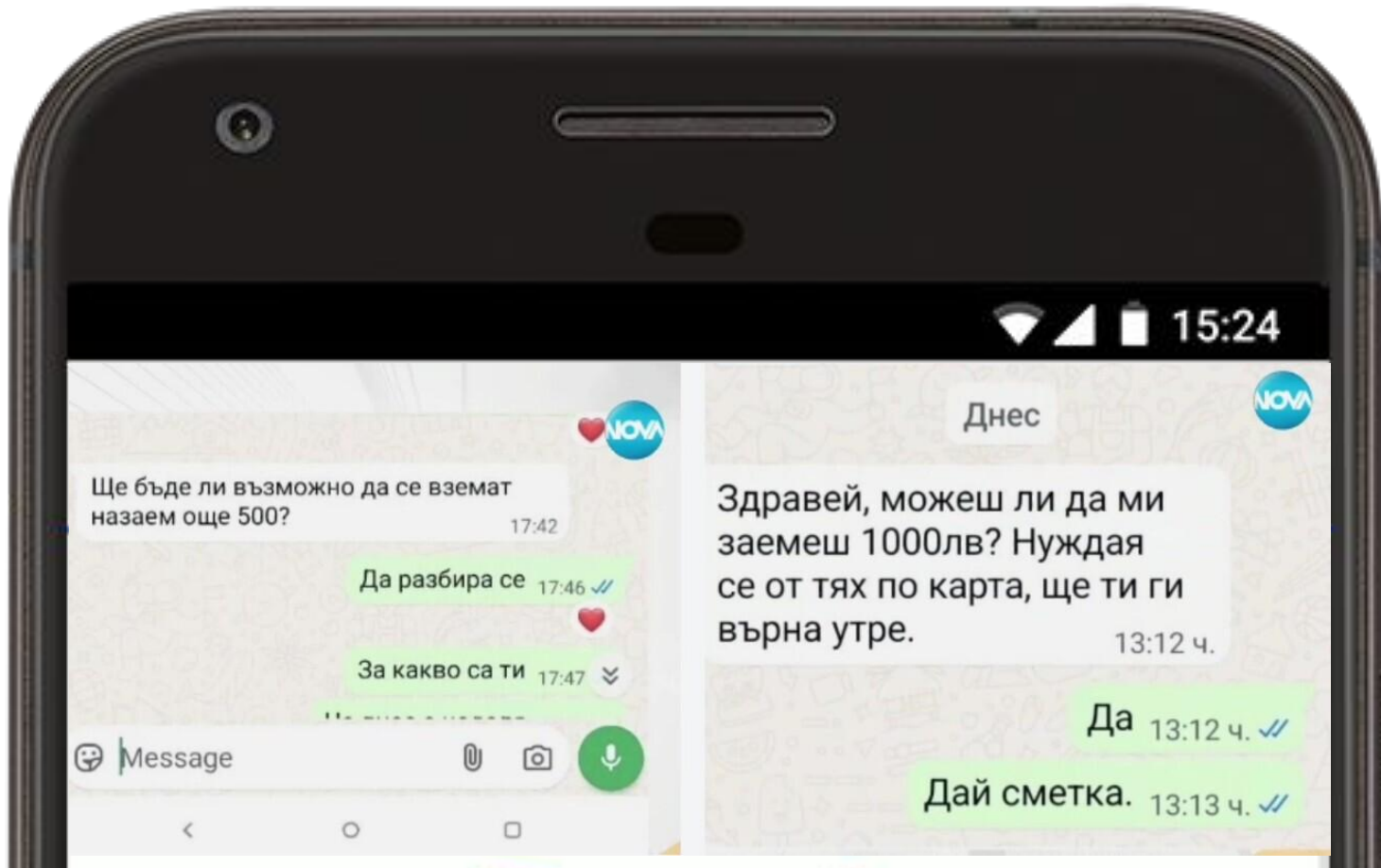
“Популярни” методи на измами

Все по-често се създават фалшиви сайтове, които наподобяват познати за нас медии

**А измамите чрез
съобщение от приятел
за спешна услуга
нашумяват все повече!**

Както и сатирата

Неверните изказвания:

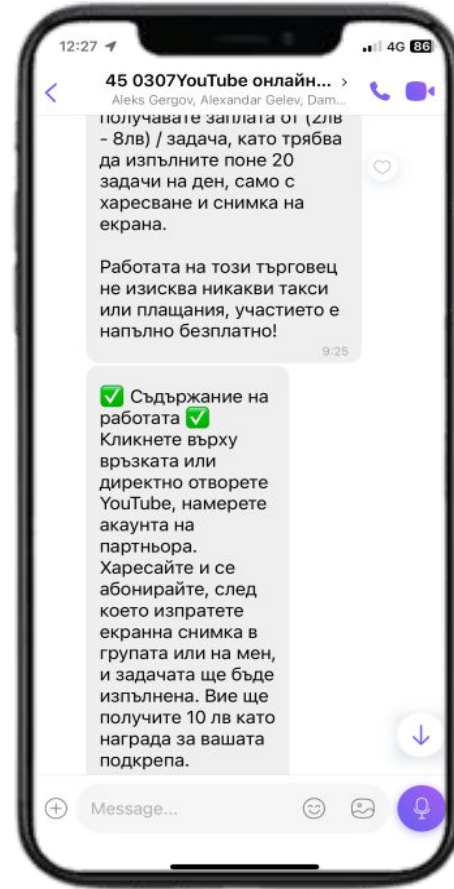
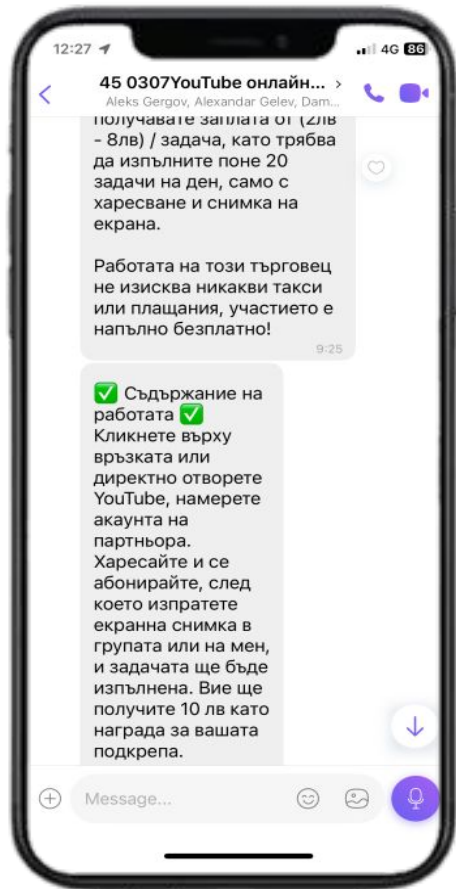
ПРОВЕРЕНО

Не е вярно, че 85% от
българите са против
въвеждането на еврото
според проучване на „Алфа
Рисърч“

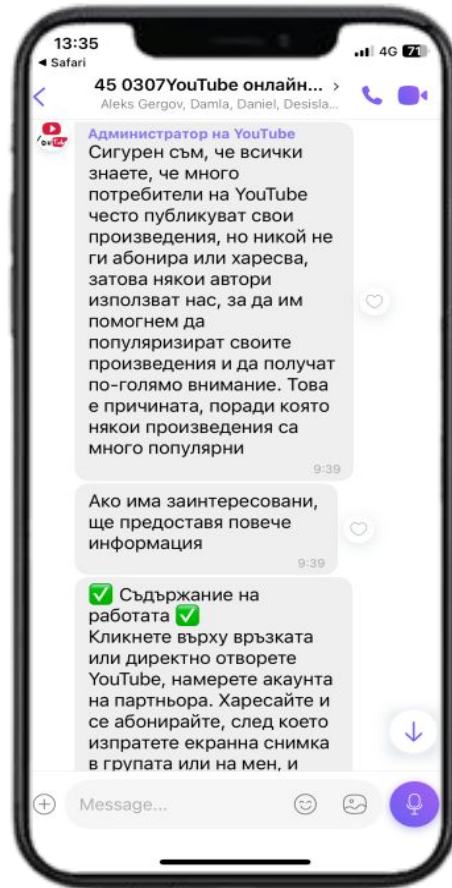
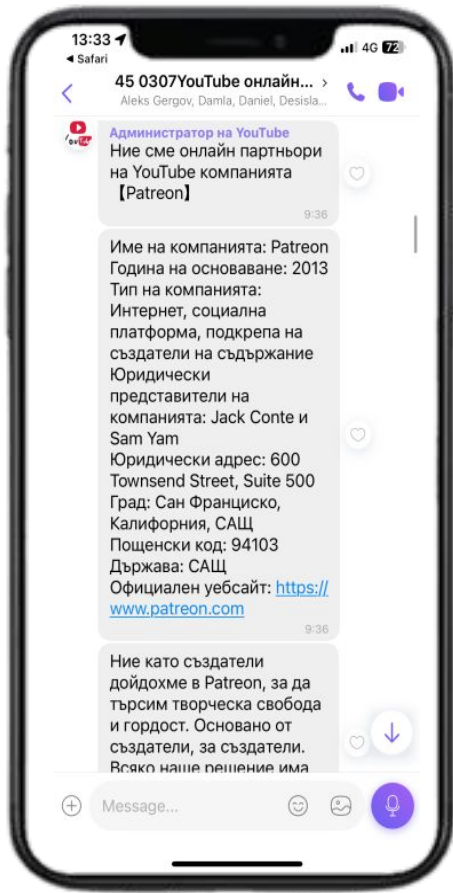
СИЛВИЯ ХРИСТОВА 17.04.2025

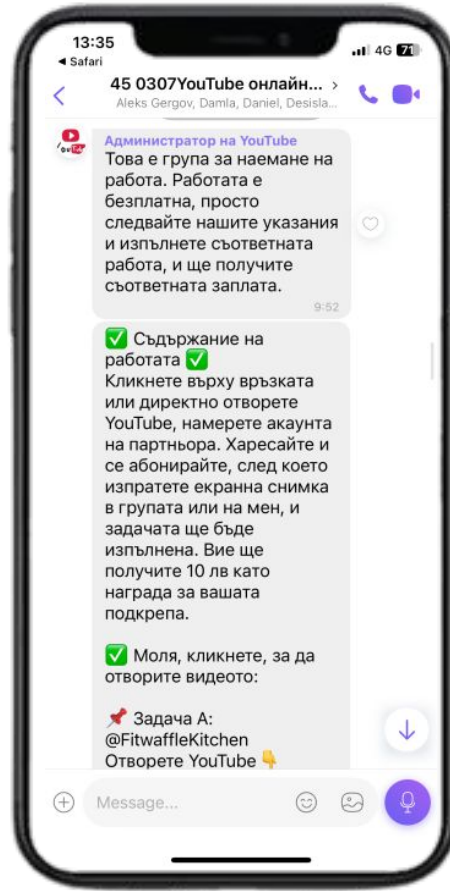

Level
Up

Както и съобщенията „изгодна“ работа

Как можеш

**Да се предпазиш от
дезинформацията**

Проверка на източника:

Потърси дали информацията идва от официална медия, държавна институция или проверен журналист.

Ако сайтът или страницата няма автор, не посочва контакти, или е анонимен- бъди внимателен.

Потърси същата новина/информация в други надеждни медии и източници(като БНТ,БТА, BBC, Reuters, FactCheck.bg)

Проверка на линка(URL адреса):

Проверявай винаги уеб страницата!
Истинските сайтове обикновено
завършват на „.bg“, “.org“, “.gov”

Мошеническите сайтове често имат дълги,
странни имена като:
vestibg-news24.life-click.net

Внимавай с фалшиви сайтове, които
приличат на реални
Например: kaufland-deals.club ≠ kaufland.bg

Потърси допълнителна информация и я сравни:

Потърси в интернет-откъде идва тази информация?

Потърси поне два други надеждни източника, които я потвърждават.

Виж дали други медии говорят по темата. Ако никъде я няма- вероятно е измислена.

Проверявай за правописни грешки, лош превод, силен емоционален език- това са сигнали за дезинформация.

Време е за ДИСКУСИЯ

Какво изгледахте току-що?

**Как се почувства, когато
гледа видеото
За спагети, които
растат по дърветата?**

**Защо според теб толкова
много хора са повярвали
на видеото
за спагети, когато е
излъчено за първи
път?**

**Според теб по-лесно или
по-трудно е днес**

**Да разпознаем
фалшива информация
в сравнение с
миналото? Защо?**

**Каква е ролята на
емоциите,
когато решаваме дали
да повярваме на нещо
по новините или
онлайн?**

**Случвало ли ти се е да
споделиш нещо онлайн
или да чуеш нещо от
приятел,
което после се оказва
невярно? Какво те
убеди първоначално,
че е истина**

'Spaghetti growing on trees' - are we too wary of an April Fool's prank?

1 April 2025

Share Save

Ian Aikman
BBC News

Watch: A look back at the BBC's 1957 April Fool's spaghetti harvest

Ролята на емоциите

Как да НЕ бъдем жертви на дезинформация

Няма магически трик

Прилагайте
наученото
внимателно, но
уверено

 **Бъдете нащрек за
съобщения от непознат
източник**

**Подбирайте
информацията
Не вземайте
прибързани
решения**

БЪДЕТЕ ВНИМАТЕЛНИ С ПРЕПРАЩАНЕТО

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

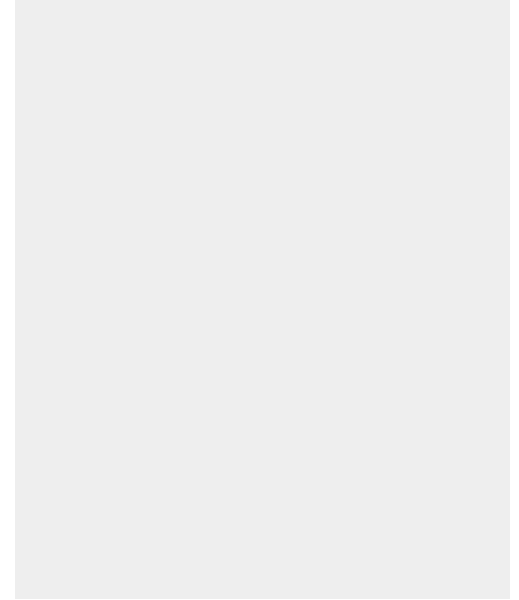
Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

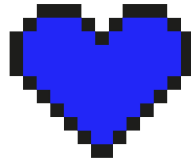
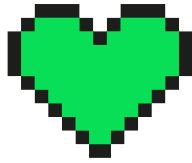
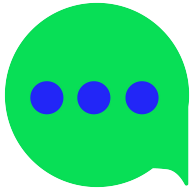
27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

Now we know that

Neron didn't burn Rome

Level Up

Transitions

АКТИВНОСТ

Какъв вид дезинформация е това?

Обществен транспорт във Враца · [Последване](#)
1 g · 🌐

- 🚌 Безплатен обществен транспорт за жителите на Враца!
- 🎉 В чест на своята 35-годишнина „Тролейбусен транспорт - Враца“ ЕООД предлага лимитирана транспортна карта.
- 🎁 Насладете се на безплатни пътувания в продължение на 6 месеца само за 5 лв !
- 📄 Спечелете нов абонамент и ползвайте всички видове транспорт във Враца и околностите без ограничения само за 5 лв в продължение на 6 месеца!
- 🏆 Побързайте, ще има само 1000 уникални карти на тази специална цена!
- 👉 Преминете по линка, за да научите повече! 👉
<https://sitepicks.com/4RmnR964>

Обществен транспорт във Враца · [Последване](#)
1 g · 🌐

- 🇷🇺 Безплатен обществен транспорт за жителите на Враца!
- 🎉 В чест на своята 35-годишнина „Тролейбусен транспорт - Враца“ ЕООД предлага лимитирана транспортна карта.
- 🎁 Насладете се на безплатни пътувания в продължение на 6 месеца само за 5 лв !
- 📄 Спечелете нов абонамент и ползвайте всички видове транспорт във Враца и околностите без ограничения само за 5 лв в продължение на 6 месеца!
- 🏆 Побързайте, ще има само 1000 уникални карти на тази специална цена!
- 👉 Преминете по линка, за да научите повече! 👉
<https://sitepicks.com/4RmnR964>

Фалшива
медия

Информационна
криза

Сатира

Изфабрикуван
цитат

Измама/
манипулация

Всички публикации в този сайт са плод на Вашата фантазия, Интернет не съществува

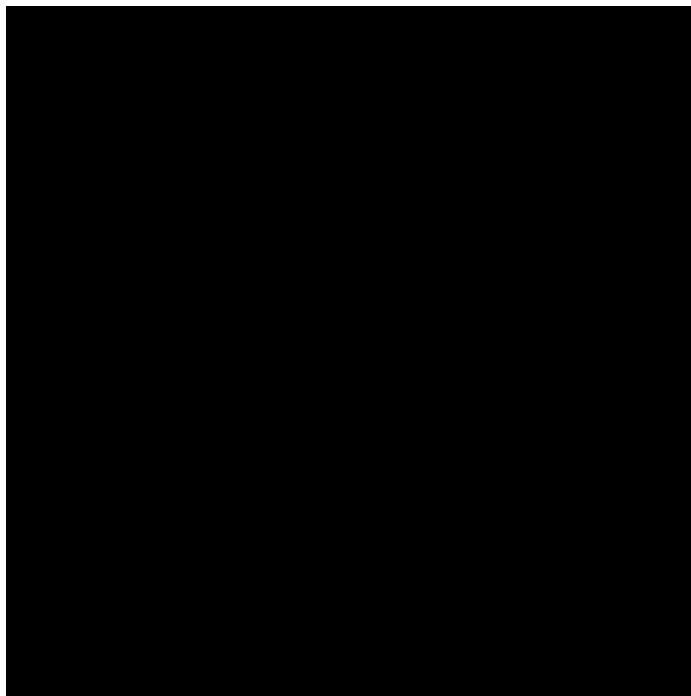
**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

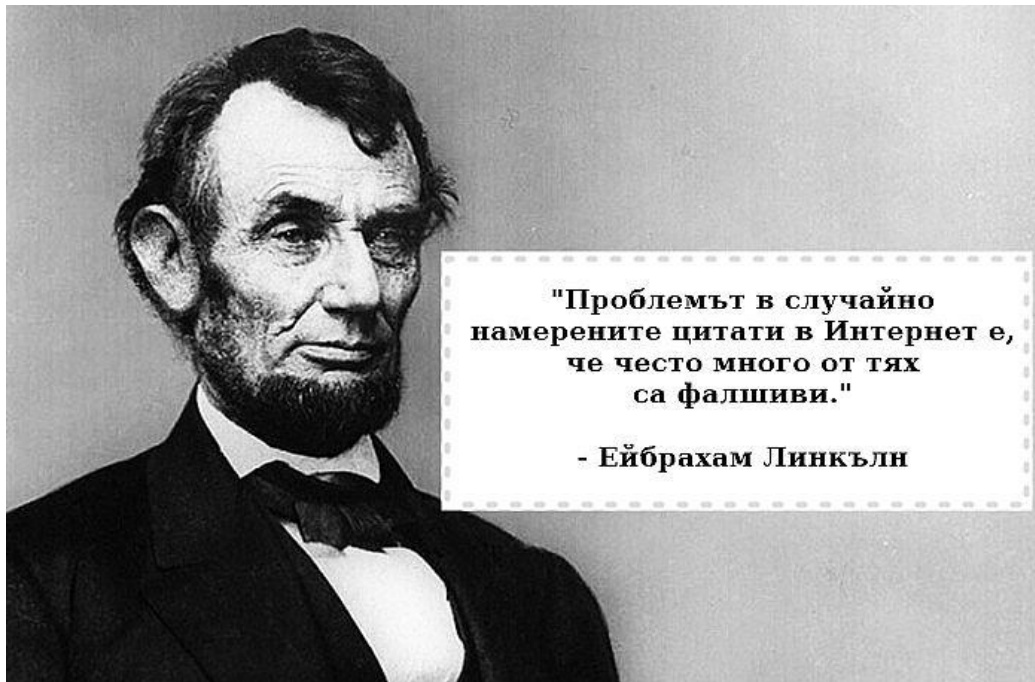
**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

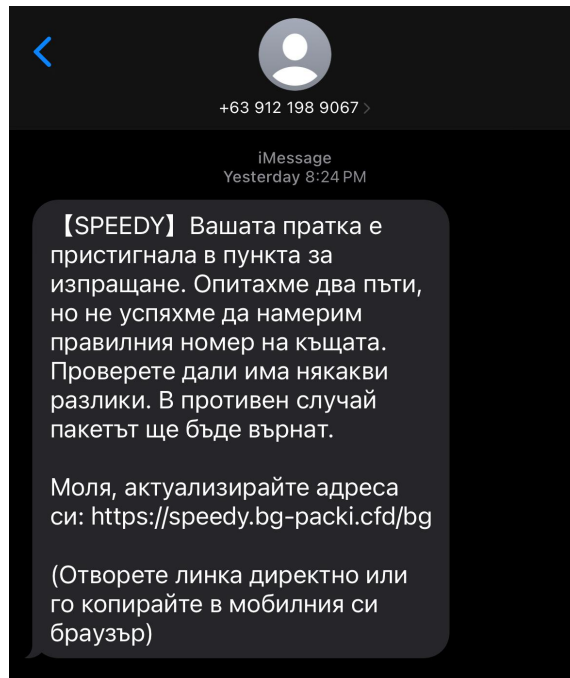
**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

НЕ!НОВИНИТЕ 🔍 ✉️ 📺 📌 🗨️

Всички Политика и общество Свят Не!Ука и култура **НЕ!Засага** Не!Хороסקоп Рубрики Напиши Не!Новина

Ва от хора, развалили времето, като се навличат. Глобалното захлаждане е заради тия по къси гащи. 🦋 Изчакайте това изречение да се завърти 6 пъти и ще стане чу

Политика и общество

- Правосъдие за хората: Гражданите ще гласуват присъди в реално време в нова платформа
11.08.2025
- Въпреки отричането: МЗХ въведе полови квоти, вече за всяка гледана крава трябва отделен бик
11.08.2025
- След като се заяде с руската Лукойл, Пеевски се заключи в прозорец
08.08.2025
- Правителството гару 4400 държавни имота на „трудолюбиви и позитивни граждани“
08.08.2025

**Фалшива
медия**

**Информационна
криза**

Сатира

**Изфабрикуван
цитат**

**Измама/
манипулация**

Level Up

Transitions

? 5 ключови въпроса, които ще ви помогнат

да НЕ станете жертва на дезинформация

1
КОЙ

Кой е
авторът?

Проверете кой е
създал посланието
и с каква цел. Ако
няма ясен източник
или изглежда
съмнително –
бъдете внимателни.

Не четете само
заглавието.
Прочетете цялото
съдържание и
проверете дали
става дума за
факти, мнения или
дори сатира.

Какво точно
се твърди?

2
КАКВО

3
КАК

Как е
представено?

Внимавайте за
емоционален
език, драматични
изображения или
снимки, извадени
от контекст – това
може да заблуди.

Дезинформацията
често играе с
нашите
предразсъдъци. Ако
ви се струва, че
потвърждава
всичко, в което
вече вярвате –
спрете и проверете
(тогава сме най-
уязвими).

Коя е
търсената
публика?

4
ЗА
КОГО

5
ЗАЩО

Защо е
създадено?

Замислете се
каква е
мотивацията –
печалба, влияние,
манипулация? Ако
източникът не е
прозрачен, не му
се доверявайте.

Co-funded by
the European Union

Level

Up

Наука, климат и здраве

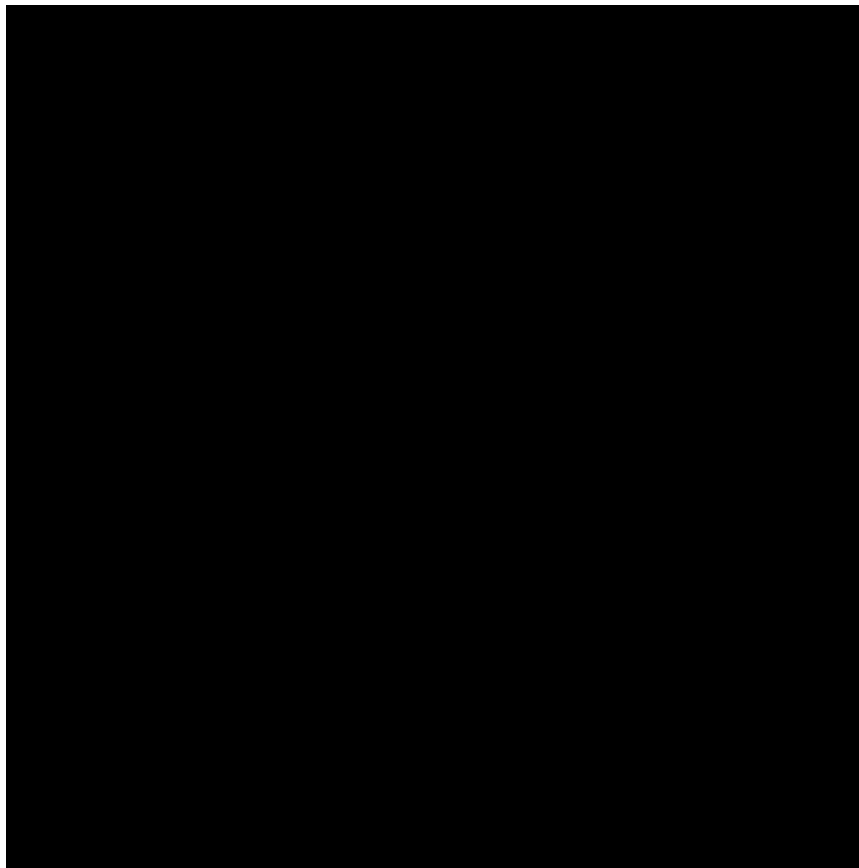
Transitions

Наука, климат и здраве

Дезинформацията, свързана със здравето, не само застрашава живота ни, но и подкопава доверието в лекари, учени и проверени източници

На Ивана ѝ е поставена диагноза рак.

Лекарите казват, че има възможност за лечение чрез химиотерапия, но тя изпитва притеснение от този процес на възстановяване.

Затова решава, че ще се присъедини в няколко групи във Фейсбук, за да намери алтернативни варианти за лечение.

Благодаря за приема!
Съпругът ми е диагностициран с рак на
гебелото черво. Какви алтернативни
методи на лечение бихте препоръчали?

Здраве - изпитани рецепти прогукти и Методи · Присъединяване ...
Анонимен участник · 3 г · 🌐

Здравейте,
Търся алтернативни методи за лечение на:
- Щитовидната жлеза, при TSH 3,62
- Завишен инсулин, със стойност 10.5
- Миома, която трябва се оперира.

Преппочитам да опитам с природни средства да овладее ситуацията и в момента се интересувам от изпитани свойства.
Благодаря.

Едит: Нямам интерес към Аквасорс, Хербалайф и групи подобни МЛМ прогукти.

12

13 коментара 5 споделяния

След като става част в няколко от групите и се обръща към тях с пост, в който моли за съвети тя намира няколко начина, които „ще излекуват“ нейния рак.

За миома - бял равнец и торта,

Анонимен участник 248
Горещо препоръчвам именно Аква сорс...

Има група за алтернативно лечение на **Хашимото и хипотиреоидизъм - алтернативно лечение** .Много практики и добри съвети.

След тежки избори Ивана все пак решава да мине през химиотерапия, която просто да е подкрепена и с алтернативни методи.

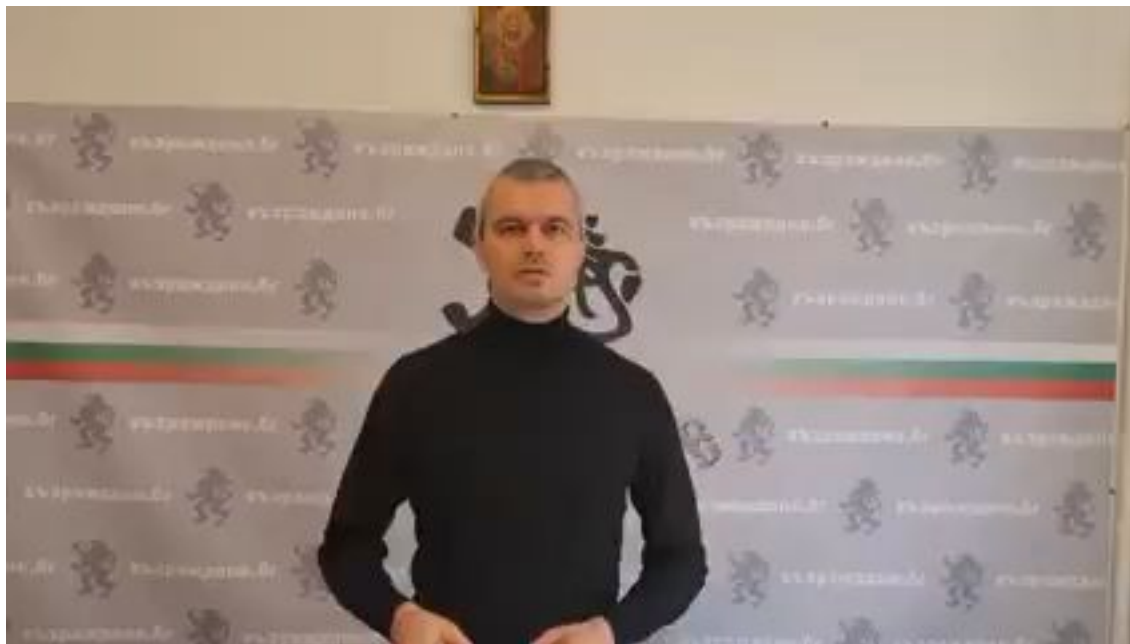
На по-късен етап разбира, че ракът е излекуван.

Взема решение да сподели на останалите хора в групата. Голяма част от тях преписват излекуваната болест на алтернативните варианти, което дава повод на хората, търсещи надежда да прибегнат към „невероятно“ лечение.

**Псевдонауката не е просто
„алтернативно мнение“- тя
може да навреди, като забави
лечението или внуши
фалшива сигурност**

Пример за това могат да бъдат ваксините

🔔 ДА СИ ПРИПОМНИМ! 🔔

Искам да ви припомня едно мое видео от преди 2 месеца.

Предвидихме злостастната развързка на ваксините и манипулиране на общественото мнение от страна на управляващите.

Тогава зададохме въпроси, входирахме запитвания го Министъра на здравеопазването, посетихме го лично гори.

Официален отговор все още не сме получили.

Поради тази причина ние от Възраждане утре в 12:00ч.

пред НДК излизаме на **Национален протест срещу неадекватните ограничителни мерки.**

Излезте с нас и нека заедно спрем безумието на властта!

 factcheck.bg

ПРОВЕРЕНО

Популярно видео разпространява неверни и недоказани твърдения за вредите от ваксините

Макар и проверено, твърдението, че ваксините причиняват аутизъм е един от популярните примери за дезинформация както в здравен, така и в научен аспект.

FACTCHECK.BG 25.08.2023

Академикът Андрю Уейкфийлд: Това не е ваксина! Това е болест, която не можеш да спреш, да извадиш...

Академикът Андрю Уейкфийлд обясни истината за чудовищните експерименти с ваксината срещу Covid-19!

Макар и без нужната квалификация, Андрю Уейкфийлд излиза с доста тежки твърдения, които влияят на мнението относно пандемията от COVID-19. Това се случва чрез фалшиво изследване.

ДЕЗИНФОРМАЦИЯ

“Знаете ли, че глобално затопляне няма”

ГЕОРГИ МАРЧЕВ 08.09.2021

През последните две десетилетия в интернет се разпространяват множество неверни твърдения- едно от тях е фалшифицирани първи страници на списание Time от 70-те години, които обявяват предстоящото глобално застудяване.

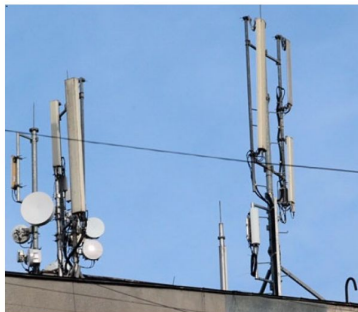

5G мрежата - безшумният убиец на човечеството. Вреди и опасности които крие.

📅 Публикувано на: 07.12.2020

В тази статия ще опишем няколко факта, а също и мнения на известни учени доказващи вредата от 5G мрежите.

Най-важните акценти от всички материали са, че планът на новия световен ред е да контролира и пороби човечеството, чрез разгръщането на дигитализацията, чипизацията, криптовалутите, виртуалната реалност, тоталното наблюдение с камери (дори в компютрите и телефоните ви) и изкуствения интелект, чрез тази най-нова безжична 5G мрежа, като тази технология ще осигури достатъчно количество информация и по-бърз обмен на данни, за да могат да се приведат гореспоменатите технологии в действие. Има и допълнителен бонус, но в обратния смисъл на думата - 5G излъчванията сериозно уврежда здравето на хората.

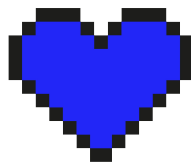

Анени на 5G и 4G мрежи и усилватели на сигнала

Все по-често чуваме, че 5G мрежата ни вреди. Това е един от дезинформационните примери, който вреди на възприятията ни за генералната наука като цяло.

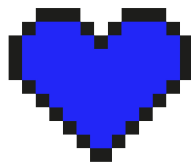

Но как това бива постигнато?

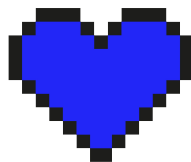
Дезинформацията често предизвиква у нас гняв, любопитство, съжаление, чувство за спешност или страх.

Сензационните заглавия са част от влиятието на дадената „новина“

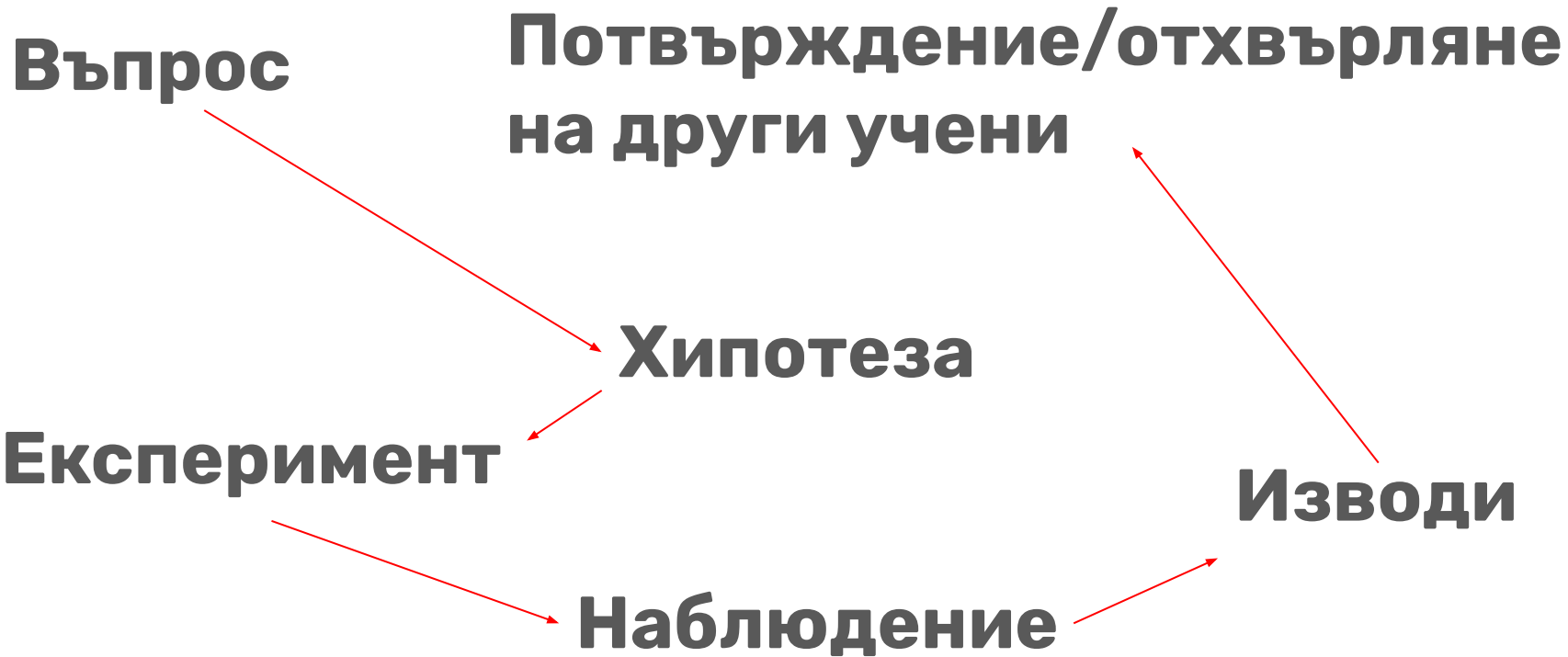

Използва се и драматичният език като „кроят от нас“ или „това ще ни убие“, „медията мълчат“ и много други

А как науката проверява истината?

Запомни:

1.

Науката не „доказва“, а тества.

2.

Учените доказват и споделят доказателства.

3.

**Чрез грешки и съмнения се създават
НОВИ ЗНАНИЯ.**

4.

Разликата между наука и псевдонаука е, че едната се самокоригира, а другата не.

Бъдете нащрек за:

1.

Твърде просто звучене Думи като „доказано“ и „100% вярно“

2.

Учен извън своята област= просто информиран гражданин

Пример: зъболекар, който говори за климат

3.

Спешни послания като „Действай сега“ и „Властите го крият“

А какво можеш да направиш?

Провери източникът
Кой е авторът
Дали това е научна публикация
Може ли да се провери в други
ИЗТОЧНИЦИ

WHATSAPP: A black hole

↔ Reenviado muchas veces

- In Spain, 79% of the population has used it in the last week.
 - 27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.
 - Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.
- Great capacity to go viral: the symbol of the two arrows indicates that the content has been forwarded by WhatsApp five or more times. These contents are 3 times more likely to be identified as possible disinformation.

“POPULAR” KINDS OF HOAXES

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

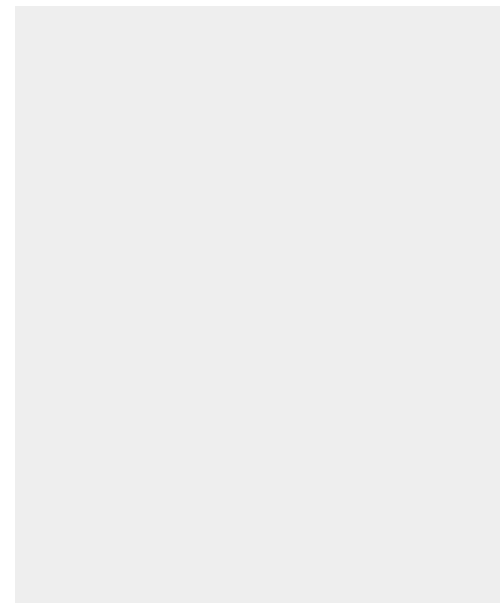
Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

Neron didn't burn Rome

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

In Spain, 79% of the population has used it in the last week.

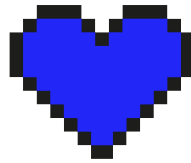
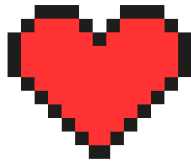
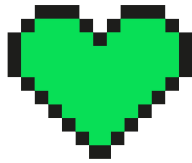
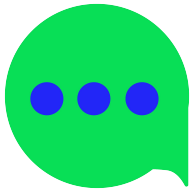
27% use it for information (the European country that uses it the most) > loss of the information anchor.

Messages are encrypted and make it difficult to monitor hoaxes.

Now we know that

Neron didn't burn Rome

Level Up

Transitions

***Науката е сложна и високо
специализирана -
затова се изискват знания от
експерти.***

Андрей иска да разбере резултатите от изследването си за холестерол.

Към кого трябва да се обърне?

Квартален билкар

Личен лекар

Фармацевт

Гергана забелязва, че синът ѝ има затруднения с четенето и писането.

Към кого трябва да се обърне?

Психолог

Логопед

Невролог

Елица иска да разбере как определени препарати влияят на околната среда.

Към кого трябва да се обърне?

Биолог

Химик

Еколог

Мартин се интересува дали къщата му се намира в сеизмична зона.

Към кого трябва да се обърне?

Строителен
инженер

Геолог

Архитект

София иска да разбере как консумацията на
захар влияе на мозъка.

Към кого трябва да се обърне?

Невролог

Диетолог

Химик

Николай има проблеми с дишането по време на спорт и иска да знае дали има дихателни проблеми.

Към кого трябва да се обърне?

Фитнес треньор

Невролог

Пулмолог

Ани иска да знае колко замърсен е въздухът в нейния квартал.

Към кого трябва да се обърне?

Метеоролог

Инженер по
управление
на околната
среда

Сателитен
инженер

Правителството иска да оцени въздействието на миграционните си политики върху социалната интеграция на мигрантите и достъпа им до обществени услуги..

Към кого трябва да се обърнат?

Политолог

Социолог

**Специалист по
международно
право**

Level Up

Transitions

Научният метод: пътят към създаване на знание

Във всички области науката следва метод, който позволява изграждането на ново знание. Това е най-надеждният инструмент за намиране на решения на предизвикателства като климатичните промени или здравни проблеми.

1

Наблюдение

Открива се явление или ситуация, която предизвиква интерес и любопитство.

Въпрос и хипотеза

Формулират се въпрос и възможно обяснение (хипотеза) за наблюдаваното явление.

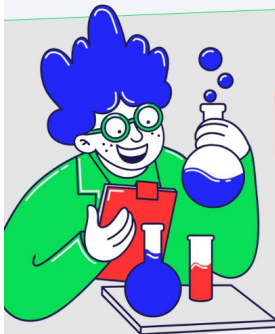
2

3

Експериментиране

Проектират се и се провеждат тестове или контролирани експерименти, за да се провери хипотезата.

4

Анализ на резултатите

Получените данни се тълкуват, за да се установи дали подкрепят или опровергават хипотезата.

5

Заклучение и комуникация

Правят се изводи и резултатите се оповестяват публично, за да могат други изследователи да ги проверят или да продължат проучването.

Co-funded by
the European Union

Level Up

Transitions

Измами и онлайн сигурност

Измами винаги е имало...

От игрите на панаира, до качеството на зеленчуците в магазина

Динамиката им не се е променила...

The Good Fortune
(1594)
Caravaggio

Но какво може да ни направи впечатление в тази картина?

The Good Fortune
(1594)
Caravaggio

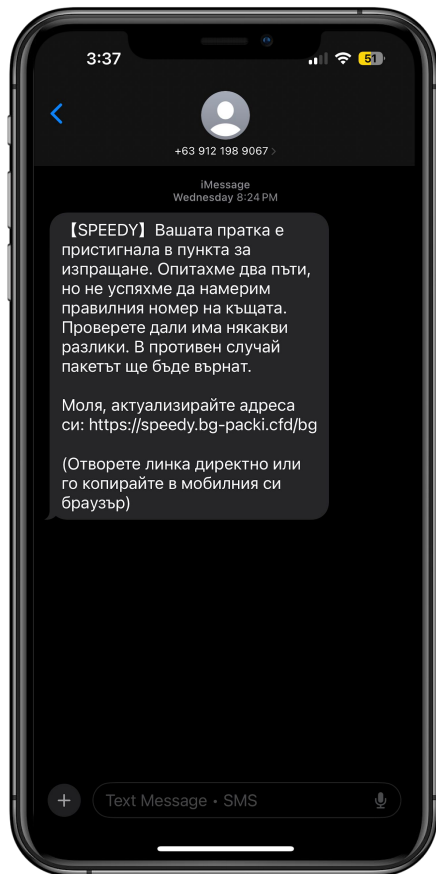

The Good Fortune
(1594)
Caravaggio

The Good Fortune
(1594)
Caravaggio

Обликът им днес е различен. От фишинг, спууфинг до фишинг, измамите стават все по-сложни за разпознаване.

Нека разберем: Какво е фишинг?

Какво е фишинг?

Изглежда като
съобщение от
банката ти...

Канят те да
„потвърдиш“
данните си чрез
линк- и ти крадат
паролите.

Нека разберем: Какво е спуфинг?

Какво е спуфинг?

**Обажда се
„банката“-
номерът изглежда
ИСТИНСКИ**

**А всъщност са
измамници,
които те плашат,
за да те накарат
да разкриеш
личните си
данни.**

Нека разберем: Какво е вишинг?

Какво е вишинг?

**„Ало, тук е
полицията, по
сметката ви има
проблем!“**

**Но всъщност някой
се представя за
нея, за да вземе
данните ти.**

Затова е важно да пазим личните си данни

**Ето какви съвети ни
дава НАП**

Съвети за Вашата сигурност.

- Използвайте легални, обновени до последни версии операционна системи, антивирусна защита и браузери;
- Подлагайте под съмнение имейли или сайтове, които изискват лична информация или финансова информация;
- Имайте в предвид, че НАП никога не изискват от клиентите си предоставяне на информация през съобщения или имейли – тя вече разполагат с тази информация;
- Не проследявайте и следвайте инструкции в подобни на посочените оп-горе примери имейл;
- Проверявайте истинския адрес на изпращача спрямо този, който е изписан на екрана;
- Проверявайте хипервръзките, към които води имейлът с реалните адреси от браузера;
- Ползвайте световно доказали се доставчици на имейл услуги като Google или Microsoft и гр.;
- Не запаметявайте потребителски имена или пароли в браузерите;
- Ползвайте различни пароли за достъп до различните акаунти в интернет;
- Променяйте поне на три месеца паролите в ползваните публични интернет услуги (web имейл също);

Какво да направим ако станем жертва на онлайн измама?

**Ако получите
съмнителен имейл, не
отговаряйте, а го
изтрийте.**

**В никакъв случай не
кликвайте върху
линка или прикачения
файл, ако има такъв.**

**Ако вече сте го
направили,
сканирайте
компютъра си за
вируси.**

**Или се свържете с IT
специалист, който
може да Ви помогне.**

**Нека погледнем
от какво трябва
да се пазим!**

от: "Националната агенция за приходите" **user123@xyz.com**

възстановяване на надвнесения данък

Уважаеми [REDACTED]

Моля, изберете банката си и кликнете върху "продължи", за да пристъпите към плащането на данъка Ви за възстановяване на данъци от: 277 BGN.

ВАЖНО! - Нови декларации

От: "Националната агенция за приходите" ahoja@goto.tw

дата: 24.10.2020 23:42

1 прикачен файл (~ 6,76 KB)

6,76 KB

deklaracia.pdf.exe

Национална агенция за приходите

Уважаеми госпожи/господа,

Националната агенция за приходите Ви напомня, че са в сила нови декларации за 2020 г. Необходимо е всички подали релацията по-рано тази година да подадът новия образец на декларация до 30.11.2020 г..

Декларацията може да видите в прикаченият файл.

par.bg - адрес на пла... x +

niwap.org/.../raba3/Verify/fx19FPNU7uwBhCQrjWkpzqk1YdTQLnk7WB5v

Национална агенция за приходите

ОТГОВОРНИ ДНЕС. СИГУРНИ ЗА УТРЕ

адрес на плащане

Пълно име	<input type="text"/>
адрес	<input type="text"/>
град	<input type="text"/>
телефонен	<input type="text"/>
ЕГН	<input type="text"/>
Държава	България

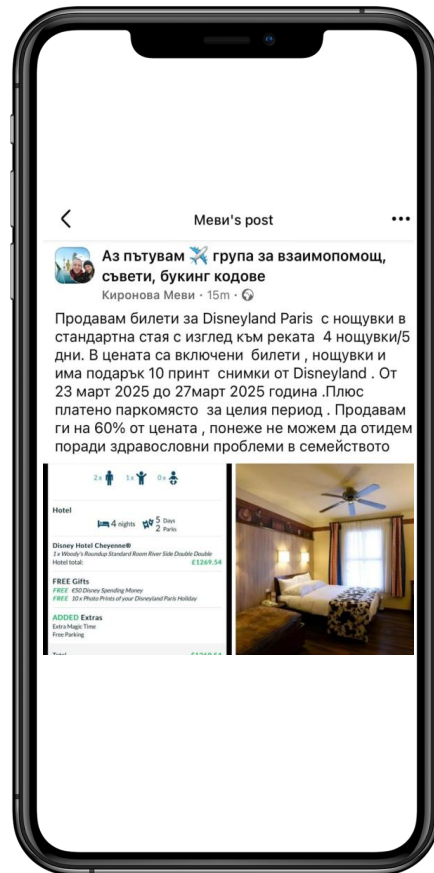
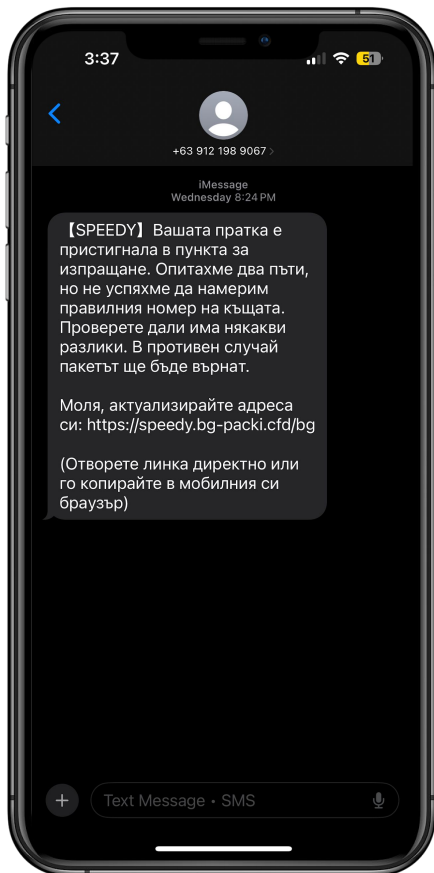
[продължи](#)

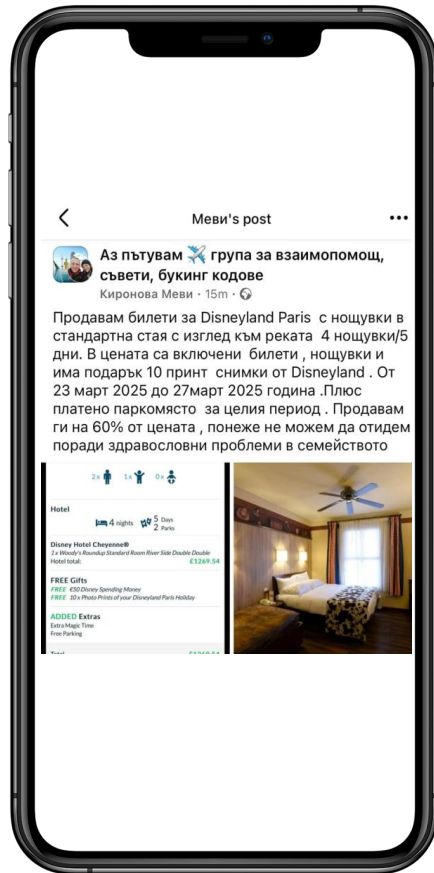
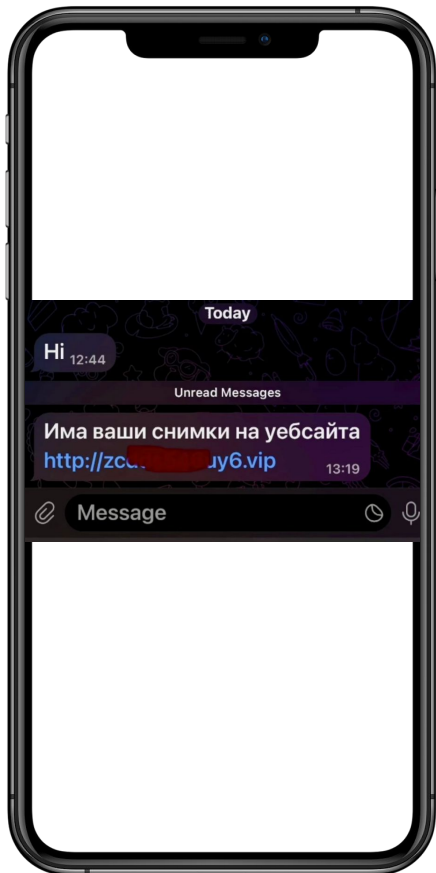
[Ръководство](#)

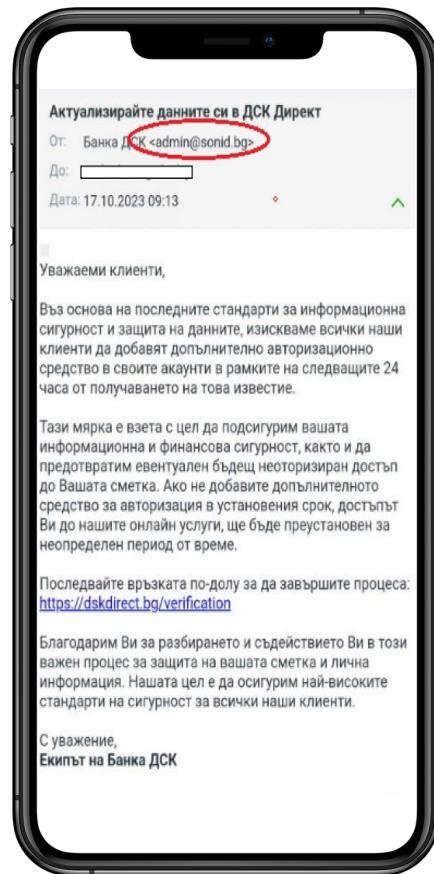
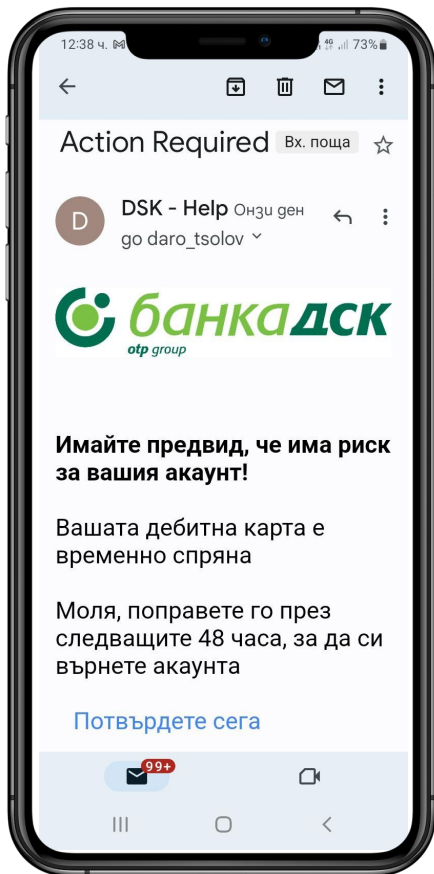
Уважаеми клиенти,

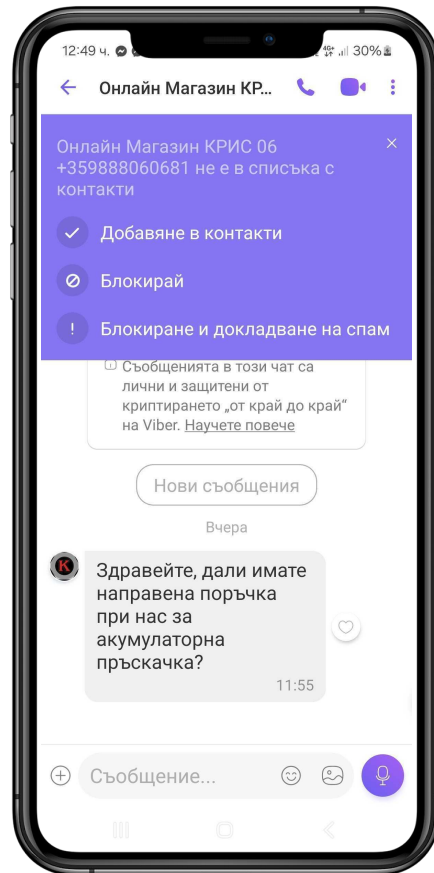
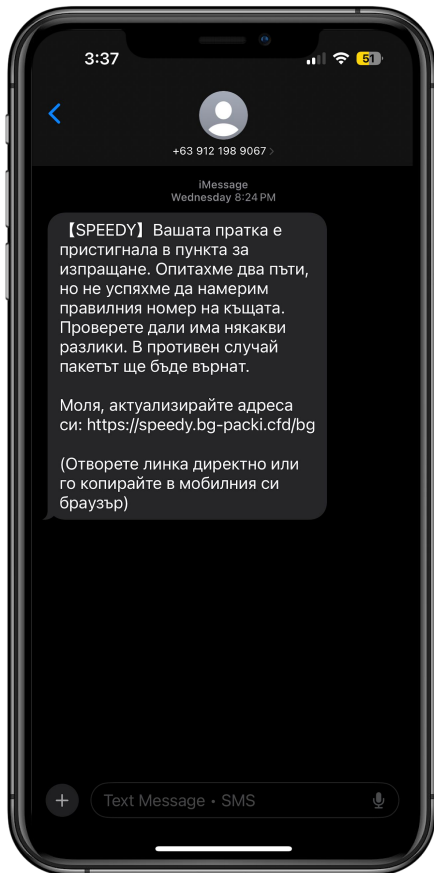
Уведомяваме Ви, че считано от 08.01.2016г. услугата за физически лица ССВ Online Lite е с нови функции и повече възможности.

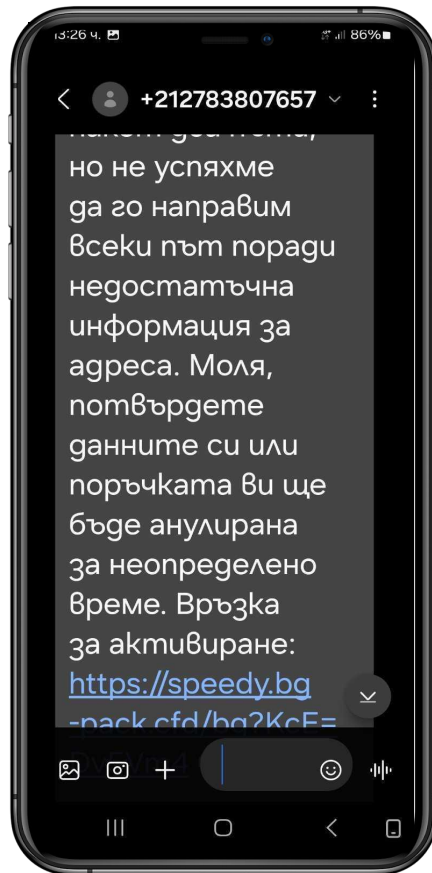

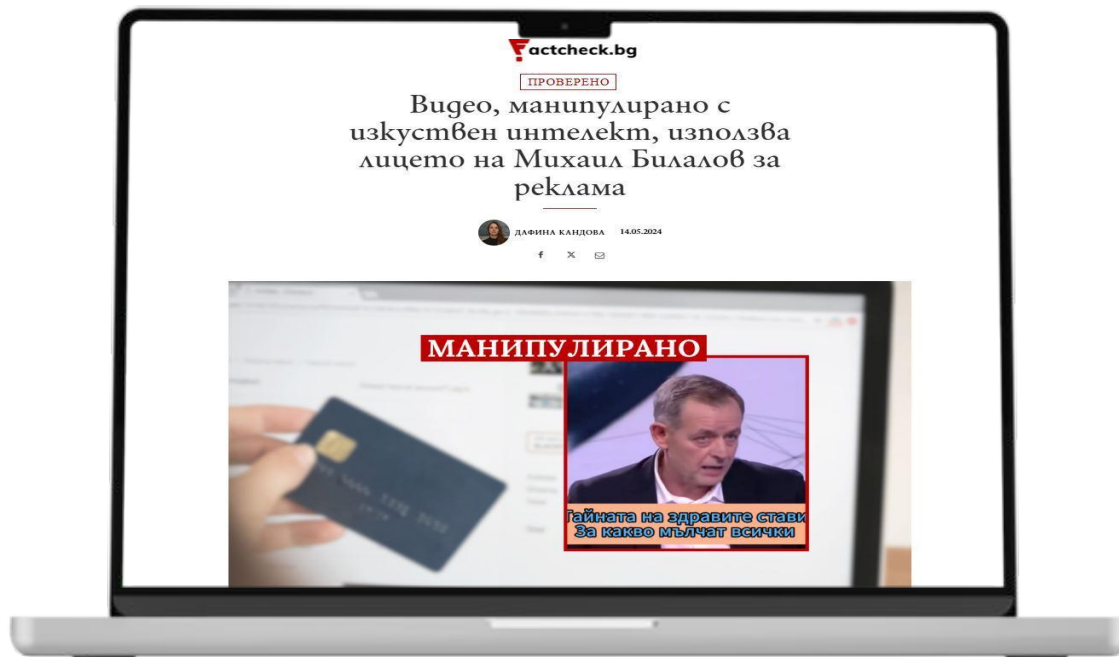

За какво да се оглеждаме?

Погледнете линка на сайта (URL адреса)

Погледнете кой е изпратил имейла

Изтрий | Спам | Маркирай ▾ | Премести ▾

Отговори | Отговори на всички | Препрати | **Още ▾** 2

Потвърдете своята идентичност

от: **"CCBank.bg" (customers@ccbank.bg)** 1

до: [REDACTED]

скъпи клиенти,

Вашата електронна сметка в **CCBank.bg** е временно заключена от съображения за сигурност.

Ако искате да активирате профила си, следвайте инструкциите по-долу.

можете да го направите тук:

[Отключване на профила](#) 3

С уважение,

Обслужване на клиенти

Ако е обаждане- погледнете кода на телефонния номер

Телефонни номера на подставените потребители:

- Администратор на YouTube: [+63 907 813 6949](tel:+349078136949)
- Liana / Youtube Reviewer: [+63 909 319 5198](tel:+349093195198)
- IGDxr: [+63 961 913 1569](tel:+349619131569)
- obDFo: [+63 962 837 5547](tel:+349628375547)
- Dimitar Tomanov: [+63 912 148 4819](tel:+349121484819)
- JJZmi: [+63 908 626 5731](tel:+349086265731)
- KDUZv: [+63 967 984 8361](tel:+349679848361)
- MtNys: [+63 967 984 8429](tel:+349679848429)
- ZeWkK: [+63 909 023 7273](tel:+349090237273)
- rFMtB: [+63 907 459 4556](tel:+349074594556)
- Елица Михайлова: [+63 962 953 0493](tel:+349629530493)
- Памела Панайотова: [+63 930 299 0819](tel:+349302990819)
- Филипа Филипов: [+63 969 387 5536](tel:+349693875536)

Level Up

Transitions

Сигурни пароли

Дигиталният свят е като реалния
Представете си, че паролата е
ключът към дома Ви- не бихте
дали този ключ на всеки, нали?

Не използвайте една и съща парола навсякъде.

Използвайте силни (дълги) пароли.

Активирайте двуфакторна идентификация

Чрез SMS или приложение за еднократни кодове (като Google Authenticator)

Активност:

**Да създадем силна
парола!**

Какво да НЕ използваме в паролата си:

- Цели думи от речника (напр. охлюв)
- Дата на раждане на дете или внук
- Лична или публична информация за теб или семейството ти
 - Последователни числа (като 1234)
 - Повтарящи се числа (напр. 1111)
- Комбинация от последователни и повтарящи се числа

Примерна парола: **ivan11223344**

Как изглежда една сигурна парола?

- Обикновено съдържа комбинация от главни и малки букви .
 - Може да включва цифри.
- Понякога има „специални символи“ като !, @, \$, &.
 - Може да е лесно запомняща се фраза.
 - По-дългите пароли са по-надеждни.

Пример: **ob1K@f3**

**Следвай всички стъпки и
създай своя сигурна
парола!**

**След това я сподели с
групата**

Level Up

Transitions

Как да разпознаем измама чрез SMS, Messenger, имейл...

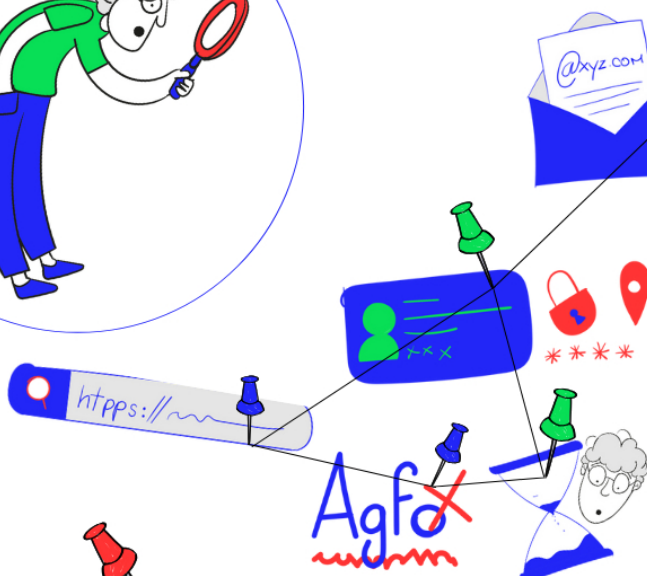

1.

Внимавайте с томболи и оферти

НИКОЙ НЕ ДАВА НИЩО БЕЗПЛАТНО!

Проверете в официалния сайт на марката или компанията дали офертата е реална.

2.

Кой го изпраща?

Ако имейл адресът изглежда странно, не го отваряйте.

3.

Погледнете URL адреса или линка към сайта

Бъдете нащрек, ако не разпознавате името или ако е написано с грешка.

4.

Проверете правописа!

Ако съобщението е пълно с грешки или е лошо написано – вероятно е измама.

5.

Пазете личните си данни

Не споделяйте банкови данни, ако не сте напълно сигурни.

6.

Не бързайте!

Каквото и да е – винаги има време да потърсите информация.

Co-funded by
the European Union

Level Up

Transitions

Конспиративни теории

Можете ли да дадете пример за конспиративна теория?

**Популярни
конспиративни теории**

Хората, които се чувстват безпомощни или уязвими, са тези, които най-често подкрепят и разпространяват конспиративните теории.

Чувството за безпомощност

Хората, които обикновено се чувстват безпомощни или уязвими, са тези, които най-често подкрепят и разпространяват конспиративните теории.⁶ В онлайн форумите е ясно видимо как предлагането на конспиративни теории е свързано със страховете на хората.⁷

Оспорване на преобладаващите политически убеждения

Конспиративните теории често оспорват установените политически интерпретации.¹¹ Конспиративните групи често използват конспиративните разкази, за да си извоюват статут на малцинство.

Справяне със заплахи

Конспиративните теории позволяват на хората да се справят със застрашаващи събития, като обвиняват конспираторите.⁸ Обществото трудно приема, че “големи” събития (например смъртта на принцеса Даяна) могат да имат обикновена причина (шофиране в нетрезво състояние). Конспиративната теория задоволява нуждата “голямо” събитие да има голяма причина - в случая заговор на британското вътрешно разузнаване МИ-5 за убийството на принцеса Даяна.⁹

Обяснение на невероятни събития

Заради страховете си хората предлагат конспиративни обяснения за събития, които са прекалено невероятни.¹⁰ Конспиративните теории действат като механизъм помагач на хората да се справят с несигурността.

Когнитивни изкривявания

Как мисловните ни навици ни правят по-податливи на конспирации?

1.

Принадлежност към дадена група

**„Ако Фейсбук
групата вярва в
това, значи
сигурно е вярно“**

2.

Увереността, че си прав

В този случай се смятаме, че вече знаем истината и отхвърляме всяка нова информация, която ѝ противоречи

Любопитно

Начало / Любопитно / Най-накрая: Лъсна цял...

Най-накрая: Лъсна цялата истина за кемтрейлс

Мнозина си мислят, че в тях прозира мащабен заговор за контрол над човечеството

🕒 22:34 | 10 март 21 Редактор: БЛИЦ

**Убеден съм, че ме пръскат
самолети и никой не може да ме
убеди в противното!**

3.

Сляпо петно

Мислим, че ние не сме податливи на дезинформация, а другите са.

4.

Потвърждение на убежденията

**Търсим и вярваме на информация, която
потвърждава вече съществуващото ни
мнение**

5.

Подбор на удобна информация

Избираме само „удобни“ парчета информация и игнорираме контекста или противоречивите факти.

Какво съдържат обикновено конспиративните теории

Тайни и скрит контрол

10. Масоните управляват света

Теорията за господството на тайно масонско общество се среща често и другаде по света. Нейните привърженици вярват, че в дъното на многобройни заговори, преврати и революции от последните столетия стоят именно масоните. През 2017 година тази конспиративна теория е била спомената в руските медии шест пъти повече, отколкото през 2011.

Недоверие към властта

ПРОВЕРЕНО

Не, Австралия не започва
задължително масово
чипиране на хора

КРИСТИЯН ЮЛЗАРИ 29.11.2021

Прости обяснения на сложни събития

Осама бин Ладен бил агент на ЦРУ

Автор: news.bg

🕒 28.08.2010 13:19:50 | 🔄 28.08.2010 14:23:00 | По света | Прегледи: 8410 | Коментари (11)

 FACEBOOK |
  TWITTER |
  LinkedIn |
  1 |
  0

Лидерът на Ал Кайда **Осама бин Ладен бил агент на ЦРУ**, който изниквал всеки път, когато бившият президент на САЩ Джордж Буш-младши имал нужда да плаши с нещо света.

Това е **мнението на бившия кубински лидер Фидел Кастро**, което той споделил по време на среща с родения в Литва писател Даниел Естулин, предаде АП.

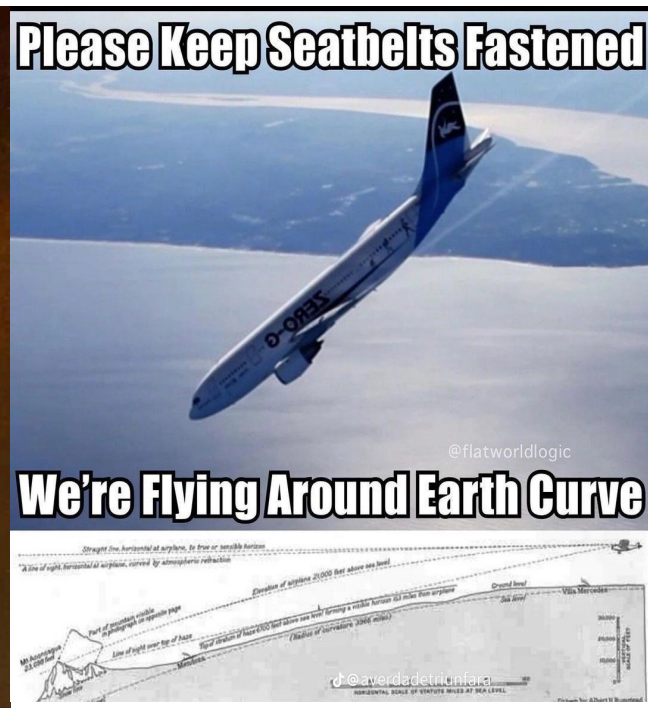
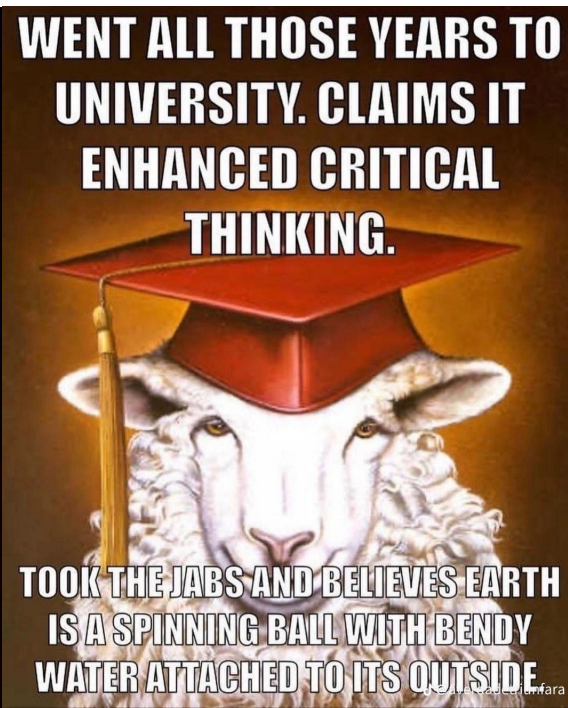
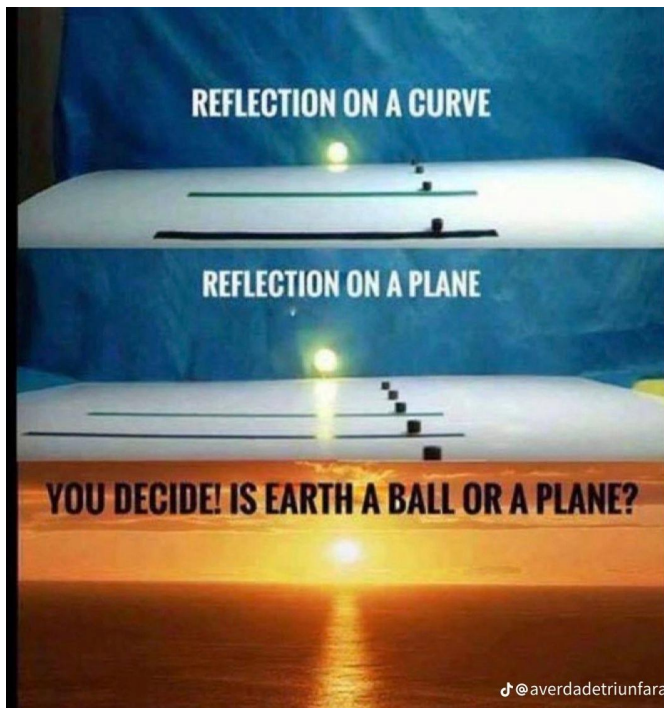
Липса на доказателства, използване на логически грешки

Примери за
популярни
конспиративни
теории

„Земята е плоска“

„Самолетите ни пръскат с отрова“

Теодор Николов · Последване
22 април · 🌐

Джинджър Зи е млада метеороложка.

Работи в голям американски медиен канал, където се изсипват в мозъците на американците отходните води на местната пропаганда.

Джинджър публикува снимка, вижте долу, която коментира, обяснявайки как „засяват“ облаци.

О не, засяването на облаци, геотехнологията или с други думи КЕМТРЕЙЛСА, вече не са конспирация.

В коментари Джинджър твърди, че още от 50-те години засявали облаци и други разни, но това не се наричало КЕМТРЕЙЛС, колко лоша гума!

Отвратителна гума!

В превод значи ХИМИЧНИ СЛЕДИ, защо га е лоша или неподходяща гумата?!

Разпръскват във въздуха химични субстанции, които оставят химични следи.

Защото трябва в съзнанията на непознатите да се наложи и тази отрова като нещо напълно нормално, здравословно, належащо, спасяващо планетата и розовото фламинго.

Ще вършеят самолетите, ще пръскат нанорояци, наноалуминий, бариев и стронциев титанат, мицели и патогени..... а ние ще въздишаме, наблюдавайки мътните небеса, и ще благодарим, че ни спасяват от глобално затопляне, суша, силна слънчева активност, циклони и антициклони...

Тровят ни организирано, масирано, лъжейки, че ни спасяват, като средствата за това тровене идват от сгръжавния бюджет, от данъци, от нашия джоб - плащаме си за извършвания над нас геноцид!

~ Svetla Mateva ~

(От линка в коментар можете да прочетете и самата публикация на Джинджър Зи.)

👍👎🗨️ 439

70 коментара 185 споделяния

„Ваксините са отровни“

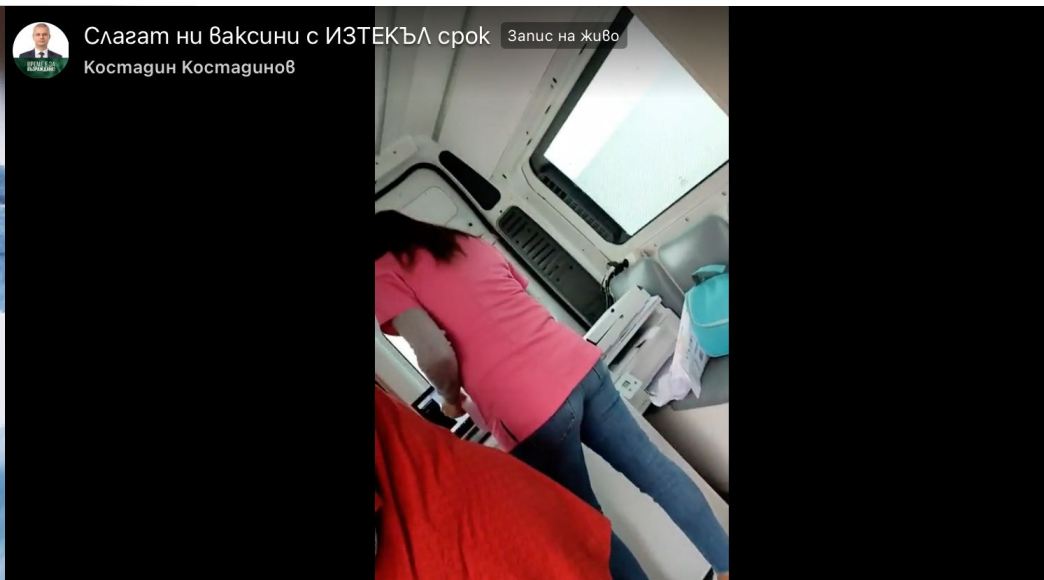
Отровни вещества във ваксините – защо са там?

Puls.bg | 18 май 2017 г. | 0

Споделяне 7

Изпращане

БРАВО! АДВ. РОБЕРТ КЕНЕДИ-МЛАДШИ Е СПЕЧЕЛИЛ ДЕЛОТО СРЕЩУ БИЛ ГЕЙТС И ВАКСИНИТЕ НЕ СА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ- СЪДЪРЖАТ 3 ОТРОВНИ КОМПОНЕНТА!

Източник: iStockphoto

Как да се предпазим от конспиративни теории

1.

Попитай: Кой го казва?

Провери източника

- Официална медия ли е?
 - Има ли автор?
- Това мнение ли е или доказан факт?

2.

Ако звучи прекалено просто или сензационно- вероятно не е вярно

-“Всички учени лъжат”

-“Те крият лек за рака”

-“Политиците управляват света тайно”

3.

Не вярвай само защото „всички го казват“

-Популярността на една идея не я прави
вярна

-Споделенията в интернет не са
доказателства

4.

Провери информацията в различни източници

- Потърси новината в поне 2-3 уважавани
медии
- Виж какво казват медиите
- Ползвай медии за проверка на факти
като **FactCheck.bg**

5.

Внимавай с емоциите си

**Конспирациите често използват страх,
гняв или вина, за да те накарат да
повярваш**

Активност:
Конспиративни теории

Конспиративни теории

Творческо писане

Създай кратък разказ, който съдържа всички основни елементи на една конспиративна теория

- Имаш пълна творческа свобода: можеш да измислиш героите, мястото, на което се развива действието и времето на събитията.
- Не забравяй да включиш елементи, които обикновено присъстват в една конспиративна теория.
- Когато приключиш, прочети историята си пред останалите участници и заедно обсъдете каква логика стои зад твоето „конспиративно мислене“.

Елементи, характерни за конспиративните теории:

1. Тайна и скрит контрол

2. Недоверие към властта.

3. Прости обяснения на сложни събития.

4. Липса на солидни доказателства, използване на когнитивни изкривявания или логически заблуди.

5. Цикъл на потвърждение.

**Разполагате
с 30 минути.**

споделите историята си с останалите участници- **развихрете
въображението си, точно както би направил един истински
„конспиратор“**

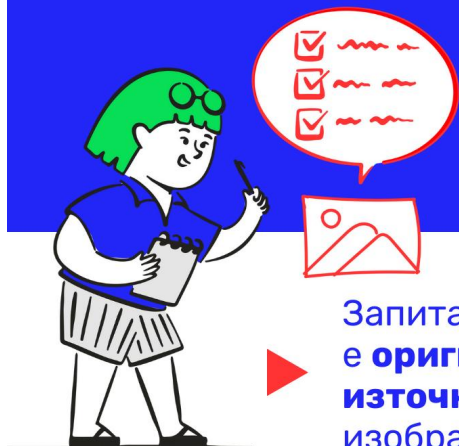
**Заглавието на
„Конспирация за...“**

Вашият

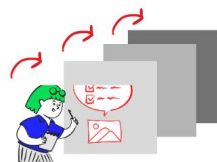
разказ:

РАЗПОЗНАВАНЕ НА ИЗОБРАЖЕНИЯ ГЕНЕРИРАНИ С ИИ

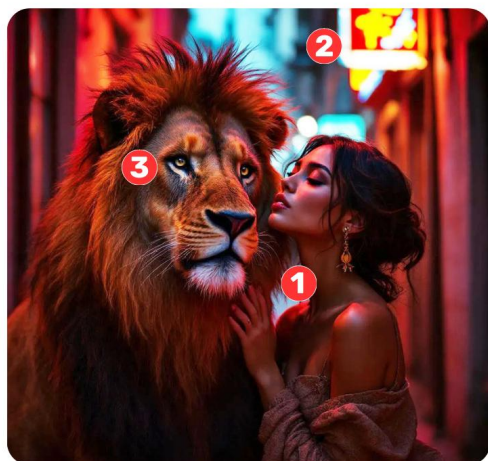
Запитайте се какъв е **оригиналният източник** на изображението.

▶ **Търсете водни знаци**

▶ **Ако има текст, проверете за правописни грешки.**

▶ **В това изображение:**

1 **Анализирайте детайлите: обърнете внимание на ръцете, ушите, очите, зъбите или косата.**

Ако има непропорционални елементи или точни симетрии, които привличат вниманието ви.

2 **Какво се вижда на заден план на изображението?** Фоновете може да са замъглени, текстурирани или да имат грешки.

3 **Странно усещане или перфектност.** ИИ изображенията често имат неестествено усещане с безупречна, пластмасово изглеждаща кожа.

Co-funded by
the European Union

Коалиция за медийна грамотност

Transitions

Искусственный интеллект

Цели за днес

Какво е изкуствен интелект и как работи?

Придобиване на умения за разграничаване на генерирано от изкуствен интелект съдържание

Как съдържание с изкуствен интелект може да ни подведе

Намиране на начини за позитивно използване на изкуствен интелект в ежедневието ни

Участие в неосъждащо, открито пространство за разговор, където обменяме идеи

Какво мислите за тези стихотворения?

Лятото изтече като пееща вода.
Тежко ми е — колко много, много пух от нея.
Бели стъпки, нежни като котешка следа,
още за червената му песен пеят.

Мислите ми тръгнаха след него по света.
Може би не ще успея вече да ги върна.
В дланите ми плаче невидяна есента,
моли ме поне веднъж да я прегърна.

Но не мога — аз на лятото обрекла се веднъж
ще го чакам, ще го помня, ще му бъда вярна.
То ще гоиде пак с коси от топъл дъжд,
пак дъхът му цветен ще ме парне.

Лятото тихо крачи по земята,
слънчеви лъчи галят морската шир.
Пясъкът топъл под босите нозе,
морските вълни нашеват сладък мир.

Денят е светъл, като детска мечта,
небето синьо - безкрайна красота.
Ветреецът носи аромати на цветя,
а морето пее своята песен стара.

Смехът на децата звънти във въздуха,
играят те свободно, безгрижни и млади.
Всеки миг е скъпоценен, като златен прах,
всяка вечер - нова приказка, която чака да бъде разказана.

Лятото е време за мечти и чудеса,
за обич и нежност, за смях и игри.
Нека го прекараме с отворени сърца,
и да съхраним тези мигове завинаги.

Едното е генерирано от изкуствен интелект

може ли да ми напишеш стихотворение за лятото, в стила на Петя Дубарова, моля

Разбира се! Ето едно стихотворение в стила на Петя Дубарова:

Лятото тихо крачи по земята,
слънчеви лъчи гаят морската шир.
Плясъкът топъл под босите нозе,
морските вълни нашеват сладък мир.

Денят е светъл, като гетска мечта,
небето синьо - безкрайна красота.
Ветрецьт носи аромати на цветя,
а морето пее своята песен стара.

Смехът на гецага звънти във въздуха,
изгряят те свободно, безгрижни и млади.
Всеки миг е скъпоценен, като златен прах,
Врага вояж - члва приказка, която така да бъде приказана

Изкуственият интелект

Използване днес и в бъдеще

Няколко примера как вече използваме изкуствения интелект и какви възможности предлага той

Дигитални лични асистенти на смартфони или компютри

Търсене в интернет
Машинни преводи

Електронна сигурност
Борба с дезинформацията

Оптимизиране на продукти и на вериги за продажба

Интелигентни климатични инсталации

Автономни коли

Пазаруване и рекламиране онлайн

Умно земеделие: напояване, хранене на животни, роботи, премахващи плевели

Роботи във фабриките

Интернет на нещата: свързани с Мрежата прахосмукачки, хладилници, часовници...

europarl.eu

Как ви карат да се чувствате следните снимки?

Level
Up

Днес ми е 95-ият рожден ден, ама нямам нито син, нито жена. Сам си изпекох торта... Никоой не ми честити рождения ден. 🥺🥲

2 хил.

235 коментара 17 споделяния

♥ Днес навършвам 100 години. В старчески дом съм, нямам торта и никоой не ми честити рождения ден... Чувствам се много тъжен... 🥲

67

39 коментара 1 споделяне

Как да различим снимки генерирани с изкуствен интелект?

- Визуални признаци

Текстурата на кожата е твърде еднородна и гладка.
Очите изглеждат изкуствено преувеличени.

Малки детайли, като текстурата на храната, изглеждат леко неестествени.

- Логически несъответствия

Различни обстановки, но подобен наратив - възрастен мъж,
лична и емоционална история, споделена онлайн.

Today is my birthday 🎂 and nobody has wished me , I'm sad 😞💔

👍👎❤️ 37

56 коментара 3 споделяния

Level
Up

Защо подобни снимки се създават и разпространяват?

Изображенията предизвикват силни емоции и състрадание.

Те активират нашия импулс за действие: желание да коментираме, споделяме или даряваме.

Това повишава видимостта на страницата в алгоритмите на социалните медии и генерира повече приходи от реклама.

Някои страници използват такива „безобидни“ истории, за да изградят доверие и по-късно да разпространяват измами или дезинформация по важни теми.

Последици от „безобидни“ изображения генерирани с ИИ

- **Фалшива емпатия**
Хората са емоционално манипулирани, без да го осъзнават.
- **Нови последователи**
Ако хората се доверяват на фалшиви истории и изображения, те са по-уязвими към по-дълбоки измами по-късно.
- **Риск от свикване**
Истинското страдание може да бъде игнорирано, когато хората открият, че са били „измамени“ преди.

Как да разпознаем снимки генерирани с ИИ?

- Ръце

Ръцете на човек може да имат твърде много или твърде малко пръсти или да изглеждат неестествено.

Съвет: Търсете аномалии във всички детайли.

- Преувеличения

Изглежда ли човекът твърде съвършен, твърде щастлив или историята е някак нереалистична? Напомня ли ви за анимационна или фентъзи сцена? Изкуственият интелект може да създава прекалено драматични изображения.

Съвет: Реалните снимки обикновено имат по-сложни текстури и сенки.

Как да разпознаем снимки генерирани с ИИ?

- Текст и думи

Изкуственият интелект все още се затруднява да изписва правилно думи или пък лога. Дори и да не говорите езика използван в публикацията, проверете дали буквите изглеждат нормални, завършени и дали логата са с подходящо качество.

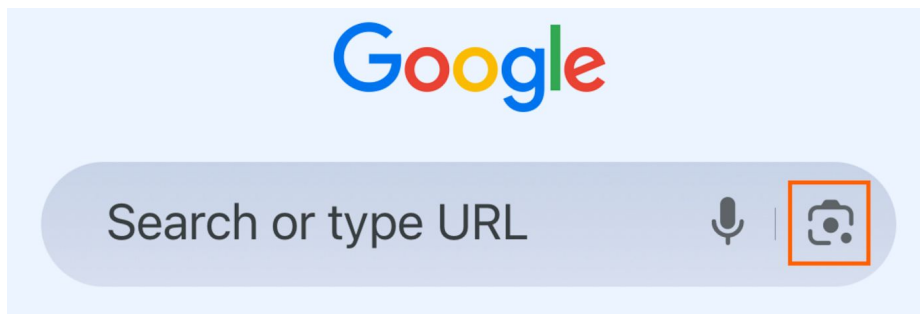

Как да проверим сами дали изображение е генерирано с изкуствен интелект?

Level
Up

Is It AI?

AI Detection Made Simple

Analysis Results

[Sign Up for Additional Scans](#)

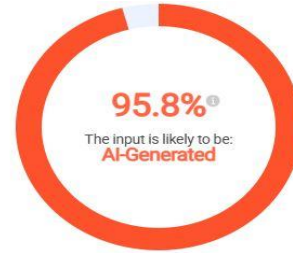

Human-Generated Image

99% Confidence

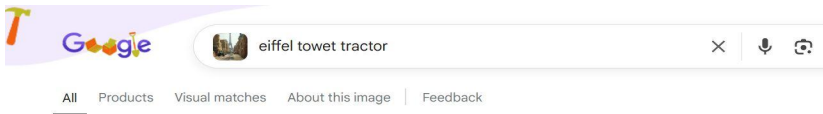
Content Safety:

Safe Content

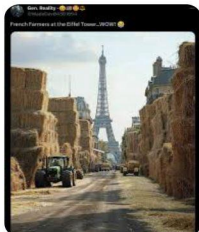

ai_generated	0.96
pika	0.54
midjourney	0.36
wan	0.04
none	0.04
not_ai_generated	0.04
stablediffusion	0.01
dalle	0.00
4o	0.00
leonardo	0.00
flux	0.00
adobefirefly	0.00
stablediffusionxl	0.00
other_image_generators	0.00
kandinsky	0.00
cosmos	0.00

[Scan New](#)

Visual matches

Forbes
Viral Photo Of Farmers
Protesting In Paris Near Eiffel...

Facebook
Avantgardens - Salutations de
Paris! | Facebook

India Today
Fact Check: This photo of
French farmers' protest at the...

А може и с бързо търсене онлайн!

Google

айфеловата кула горяла ли е

All Images Videos News Short videos Web Books More ▾

◆ AI Overview

Не, Айфеловата кула не е горяла. [bTV Новините твърди](#), че няма информация или доказателства за пожар в Айфеловата кула.

A photograph of the Eiffel Tower in Paris, France, taken from a distance across a park area with trees and a path.

Допълнителни съвети

- **Проверка на фактите**

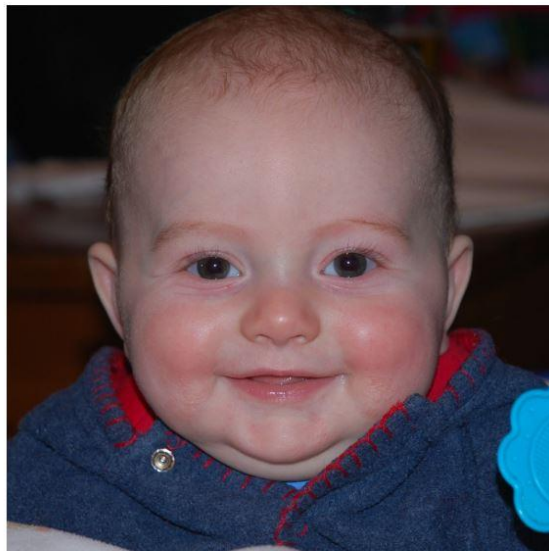
Съществуват редица инструменти, но понякога е достатъчно просто търсене на новината в други източници или търсачки като Google, за да видим дали новината е отразена другаде или е невярна.

- **Кой е авторът? Имам ли му доверие?**

Не забравяйте, че източникът е един от ключовите фактори за това дали дадена информация е надеждна.

Click on the person who is real.

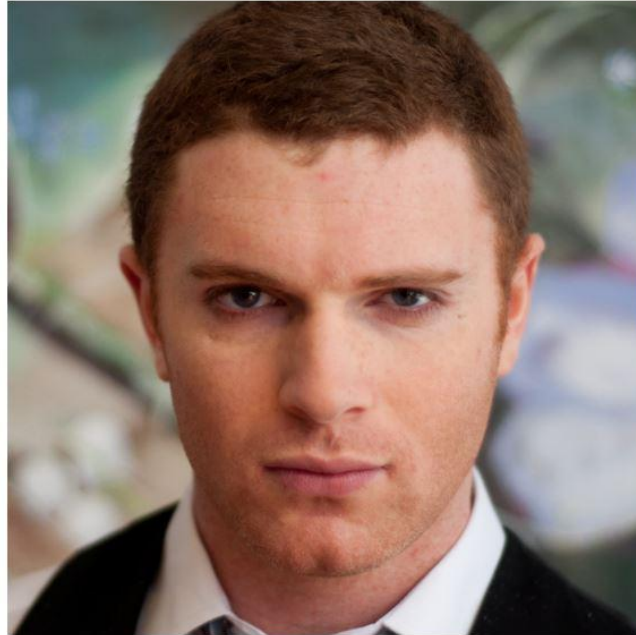
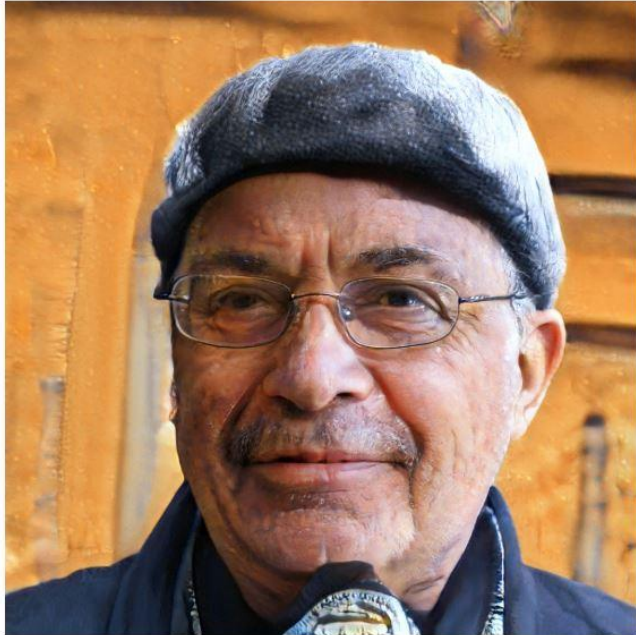

You are **incorrect**. The image on the left is the real one.

[Play again.](#)

Click on the person who is real.

Click on the person who is real.

Видеа генерирани с изкуствен интелект

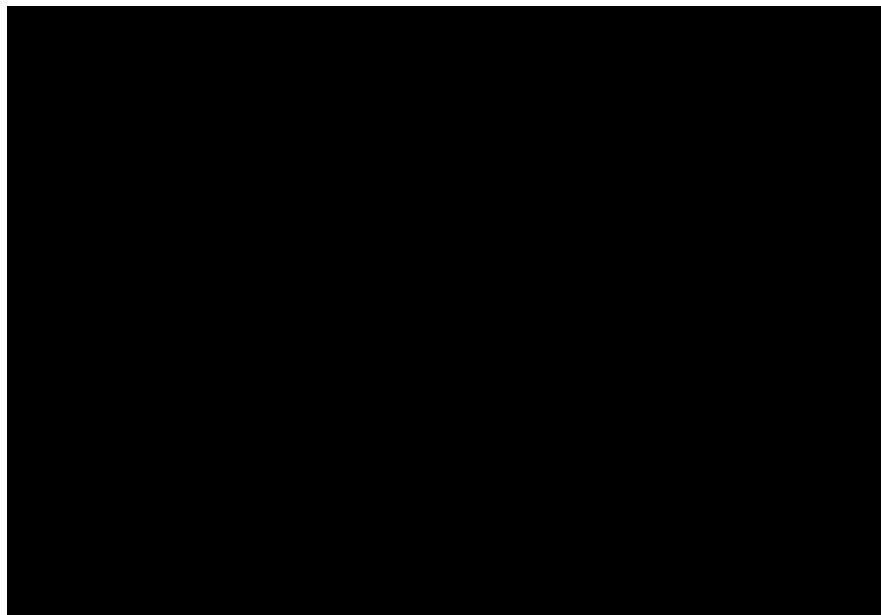

Това видео истинско ли е?

Ами това?

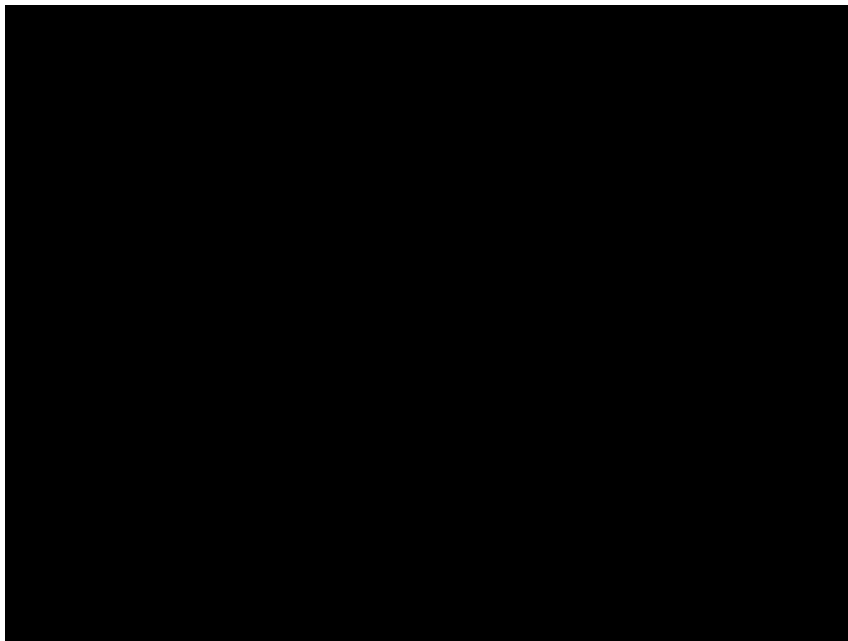
Как да разпознаем видеа генерирани с ИИ?

- Видеата генерирани с ИИ все още не са с толкова добро качество в сравнение с изображенията, но може да използваме същите улики за да ги разпознаем.
- Естествено ли се движат устните? Видеата генерирани с ИИ често създават неестествено синхронизиране на устните.
- Възможно е хората да мигат по-рядко или твърде механично. Търсете странни сенки, гладка кожа или променящи се тонове на кожата. Внимавайте за фонове, които са неестествени или фини смущения в движенията

Някои са очевидни...

Как да разпознаем видеа генерирани с ИИ?

- Звукът е важен

Звучи ли гласът роботизирано, твърде гладко или несъответстващо на обичайния глас на човека?

Нормално ли е произношението на всички думи? Генерираните от изкуствен интелект гласове често имат затруднения с правилното произнасяне на числа

Ще се справите!

- **Спрете и помислете:** Ако даден видеоклип предизвиква силни емоции (гняв, тъга, шок), не бързайте да го споделяте.
- **Проверете източника:** Кой е публикувал изображението или видеото? Дали е надежден новинарски източник или пък е анонимен уебсайт?
- **Проверете други източници:** Вижте дали други сайтове съобщават за същата история.
- **Попитайте някого, на когото имате доверие:** Говорете с член на семейството или приятел, преди да споделите.
- **Проверете в уебсайтове за проверка на факти:** Като Maldita.es, Factcheck.bg или местни сайтове за проверка на факти в новините.

А ползите от ИИ?

✍ къде мога да чета достоверни новини на български език?

В България има няколко надеждни източника за новини, които са известни със своята обективност и професионализъм. Ето някои от тях:

1. **Българска национална телевизия (БНТ)** - Официалният сайт на БНТ предлага актуални новини, анализи и репортажи.
 - Уебсайт: bnt.bg
2. **Българско национално радио (БНР)** - Радиостанцията предоставя новини, коментари и интервюта по различни теми.
 - Уебсайт: bnr.bg
3. **Дневник** - Онлайн издание, което се отличава с качествена журналистика и задълбочени анализи.
 - Уебсайт: dnevnik.bg
4. **Капитал** - Издание, фокусирано върху бизнес, икономика и политика, известно със своите разследвания и анализи.
 - Уебсайт: capital.bg

А ползите от ИИ?

<https://forbesbulgaria.com/2024/09/16/minimalna-inflatsiya-ot-0-1-za-avgust/>
Тази статия за инфлацията е гълга и не я разбирам. Ще ми я обясниш ли по-лесно и по-кратко

Разбира се! Статията говори за минималната инфлация през август 2024 г., която е била само 0.1%. Това означава, че цените на стоките и услугите са се увеличили много малко през този месец. Инфлацията е мярка за това колко бързо растат цените във времето. Когато инфлацията е ниска, както в случая с 0.1%, това показва, че цените почти не са се променили или са се увеличили много малко. Това може да бъде добър знак за икономиката, защото хората могат да купуват повече неща без значително увеличение на разходите си.

А ползите от ИИ?

Напиши ми моля кратка поучителна приказка за внучката ми, която е на 5 и обича зайчета

Имало едно време в една голяма зелена поляна малко бяло зайче на име Бела. Бела била много любопитна и обичала да изследва света около себе си. Един ден, докато скачала от цвете на цветовете, тя срещнала стара мъдра костенурка на име Тони.

Тони бил известен със своите мъдри съвети и винаги помагал на животните в нужда. Когато видял Бела, той се усмихнал и я поканил да поседне до него под сянката на голямо дърво.

- Здравей, малка Бела! Какво те води тук? – попитал Тони с мек глас.

Бела му разказала за своето желание да открие най-красивото място в цялата поляна. Тя искала да види нещо, което никога друг не е виждал преди.

Тони се замислил и казал:

- Малка Бела, красотата не винаги се крие в това, което очите ни виждат. Понякога най-ценните неща са скрити вътре в нас. Търси добротата, приятелството и любовта, защото те правят живота истински красив.

Ще се справите!

Подхождайте с любопитство, а не страх.

Изкуственият интелект е инструмент – може да е едновременно полезен и вреден. Как ще го използваме е наш избор!

Level Up

Transitions

АКТИВНОСТ:

Разпознаване на съдържание, генерирано от изкуствен интелект.

Мъци · Послеване

25 януари · 🌐

Днес празнувам своя 1887ми рожден ден. Сам си направих торта, но съм тъжен, защото никои не ме поздравя.

👍🥰 4,6 хил.

677 коментара 115 споделяния

Today is my birthday 🎂👉 and nobody has wished me , I'm sad 😞💔

👍👎👉 37

56 коментара 3 споделяния

Днес ми е 95-ият рожден ден, ама нямам нито син, нито жена. Сам си изпекох торта... Никой не ми честити рождения ден. 🍌😞

👍👎👉 2 хил.

235 коментара 17 споделяния

Изображенията, генерирани с изкуствен интелект, често изглеждат безобидни, но могат да съдържат силно емоционално послание, което манипулира зрителите. Те представят тъжни или необичайни сцени, като празнуване на рожден ден в самота или болка.

Някои експерти посочват, че такива изображения могат да повлияят на емоциите на хората, предизвиквайки съчувствие, тревожност или тъга, и да ги подтикват да ги споделят или харесват, което увеличава тяхното разпространение в онлайн пространството.

Мъци
19 април 8 20:10 · 🌐

Тази година козунаците ми се получиха чудесно, но никои не ме поздравя. Сега ще посрещна Великден сам.

👍👍👍 73

3 коментара 1 споделяне

Мъци
24 февруари · 🌐

На 5 съм. Прекарах цяла зима в майсторене на това изкуство, но на племето ми не му пука. Голям праз.

👍👍👍 57

5 коментара 2 споделяния

В социалните мрежи все по-често се срещат изображения, създадени с помощта на изкуствен интелект, които показват детайлни и нестандартни сцени, като козунак под формата на зайчета или дете, което се шегува, че е направило багер от праз лук. Изследванията показват, че платформите често препоръчват този вид съдържание на потребителите.

Страниците, които публикуват тези изображения, целят да привлекат вниманието и да увеличат ангажираността на аудиторията. Това им позволява да печелят приходи чрез монетизация или да пренасочват потребителите към сайтове с реклами или неистински продукти.

Бойко Борисов ще преподава религия в училищата,
вижте неговата версия на Библията

📅 Apr 17, 2025 👤 zhelvo 👁️ 7838

Макар и със сатирична цел, тази статия може да бъде пример за дезинформация, свързана с политиката. Тя представя бившия премиер Бойко Борисов като учител по религия, който създава своя версия на Библията с хумористични и преувеличени интерпретации на библейски истории.

Тъй като статията циркулира в социалните мрежи, тя може да повлияе на възприятията на хората за политическите фигури и религиозните теми, размивайки границата между факт и измислица. Експерти предупреждават, че подобно съдържание, дори сатирично, може да бъде използвано за манипулация и разпространение на дезинформация.

Карлос Насар вдигна минималната заплата на българите до 50 000 евро

Apr 22, 2025 zhelvo 1614

Разпространени са изображения, генерирани с изкуствен интелект, показващи Карлос Насар в контексти, свързани с политически и икономически теми, като увеличаването на минималната заплата до 50 000 евро.

Карлос Насар е обществено разпознаваема личност и използването на неговия образ може да подведе хората да повярват на сензационното заглавие, въпреки липсата на реална основа.

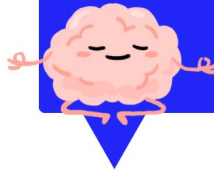
Level Up

Transitions

КАК ДА ГОВОРИТЕ С НЯКОЙ, КОЙТО СПОДЕЛЯ ДЕЗИНФОРМАЦИЯ

**Запазете спокойствие и
изслушайте с емпатия.**

**Не атакувайте и не
осмивайте човека, когото
се опитвате да убедите.**

**Задавайте
обмислени
въпроси.**

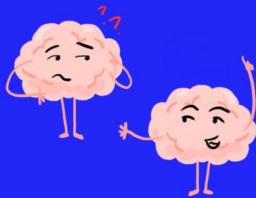
**По-добре е да говорите
положително,
отколкото
отрицателно.**

**Дори и тактично,
необходимо е да се
поправят
неточностите.**

**Убедете със семпли, но
солидни аргументи. Не
претоварвайте с факти.**

**Изберете добре как и кога да
говорите с този човек. По-
добре лично, отколкото чрез
съобщение. По-добре насаме,
отколкото в група.**

**Бъдете внимателни, когато
разговаряте с много поляризирани
хора.**

Co-funded by
the European Union

